МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 63 (4076). | ЕРА, 27 май 1965 шу. | Мах 2 кеп.

ДЕЗА СОВГІАТ

Вошал дола Украина гитлеровски захватчикех мукъаяккхара сийна Украина Коммунистически парте Центральни Комитето, Украински ССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето арахийцай дагалацара медаль. Моаршал хаттара адрес а из медаль а яйтай Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхошка. Моаршал хаттара адреса тІа йоах:

«Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областной комитетага.

Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумага.

Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Министрий Советага.

Советски Украина немецко-фашистски захватчикех мукъаяьккха 20 шу дизар деза а деш, украински халкъ чІоагГІа раьзеи баркал яхаши хилар дІа а хойташ, Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тІема шерашка гитлеровски гІьрахоех Украина мукъаяккхара юкъе хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика къахьегамхошка дІалу дагалацара медаль.

Украина Коммунистически парте Центральни Комитет.
Украински ССР Лакхехьарча Совета Президиум.
Украински ССР Министрий Совет».

Сурта тІа: дагалацара медала хьалхашкареи тІехьашкареи оагІош.

ТАСС-а ХОАМ

«Космос-67»— сигала

1965 шера Советски Союзе сигалъяхийтай аргІанара «Космос-67» яха Лаьттан искусственни спутник. Спутника тІа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-а дІакхайкаьча программага хьежжа дІахо космически аре тахка лаьрхІа йола Іилман аппаратура.

Укх тайпара параметраш а йолаш орбита тІа яьккхай спутник:

— юххьанца гобоаккха ха 89,9 мин.;

— Лаьттан тІехен тІара эгтара дукхагІа гаьна яьнача хана (апогее) 350 километр;

— Лаьттан тІехен тІара эгтара гаргагІа йолча хана (перигее) 207 километр;

— орбита оагІора ялар 51,8 градус.

Іилман аппаратурал совгІа, спутника тІа я: 19,996 мегагерца частотах болх беш йола радиопередатчик; орбита элементаш йистара эша радиосистема; приборашеи Іилман аппаратурои бехча балха хьакъехьара даннеш Лаьттан тІа Іочутелара эша радиотелеметрически система.

Спутника тІа оттаяь аппаратура лерттІа болх беш я. Хьаухача хоамашта обработка ю координационно-вычислительни центро.

ШЕРДЕ СПОРТСМЕНИЙ МУГІАРАШ

Миллионаш болча наха дакъа лоацаш хиларах латт советски спорта низ. Цахаддаш шерлуш латт спорт езарий мугІараш, хІаьта цунга хьежжа тІехь-тІехьагІа доккхагІа толамаш доах вай спортсменаша.

Парте ший программа тІа белгалдаьккхад, бера хана денз къона тІехье физически низ болаши физически духовни низаш гармонически дегІадоаладаьи йолаш хьалкхее езаш хилар.

Коммунистически партеи Советски правительстваи даим йоакхо ю физкультура шерагІа йоаржаяра, кагирхой спортивни говзал лакхъяра. Алхха дІадахача цхьан шера пхи миллион физкультурник дукхагІа хиннав вай мехка, хІаьта хІанз уж берригаш 43 миллион совгІа саг ва. ХІара пхелагІа вола саг спорте дакъа лоацаш ва вай мехка.

Дерригача дуненна хьалхашка советски спорта байракх сий долаш чакхйоаккх вай спортсменаша. Дагардаь варгвац цар даьха толамаш, цар увттаяь рекордаш.

Цу сий долча отряда юкъебоагІа Нохч-ГІалгІайчен спортсменаш а. Укх тІеххьарча шерашка дикка шерденнад вайцига физкультурникий мугІараш. ХІанз бІаь эзарнел совгІа спортсмен ва республике, кийчваьв итташ эзараш ГТО значкист, разрядник, итташ спорта мастераш. Берригача мехка бовзаш ба вай дикагІа бола спортсменаш: легкоатлеташ, штангисташ, волейболисташ, футболисташ.

Цхьайолча коллективаша кхетамца лелабу спортивни болх. Царех я Сунженски, Наурски, Грозненски «Урожай» яха районни обществаш. Тайп-тайпарча яхьашка дика ка маьхал йоалаш дакъа лоац юрташкарча спортсменаша.

Цхьабакъда, цІенхашттара кхоачамбоацараш а да спортивни балха юкъе. ХІанз а бокъонца массови я ала йиш йолаш яц спорт. Масала, физически культуре дакъа лацац Нохч-ГІалгІай республике бахача берригача нах 12 проценто мара.

Наьха санна тоабе безаш ба «Урожай» яхача спортивни общества болх. Наьсарен, Советски, Ножай-Юрта районий цхьайолча юрташка вІалла болх беш яц физкультурни коллективаш. ХІаьта из гІулакх тоадара оарцагІбовлац спортивни общества районни Совета кулгалхой, профсоюзни комсомольски организацеш. Къаьстта воча хьала тІа да гІалгІайи нохчийи мехкарий спорта юкъеозилга.

Дукха кхоачамбоацараш да «Труд», «Локомотив», «Динамо», «Буревестник» яхача спортивни обществай балха юкъе а. Укхаза хІанз а кІезига кийчбу разрядникаш, шерра юкъеккхаьац производственни гимнастика, мел эша хьалаш доллаше а лерттІа вІаштІехьбаккхац туризма секцей болх.

Вай республика цхьайолча школашка, профессионально-технически училищашка тесса лелабаьб физкультурни болх. Ховш да, школе денз спорте дакъа лоацаш, из дукха езаеннача берех дика спортсменаш хулилга. Спортивни болх къаьстта эсала латт юрташкарча школашка. Физкультурни урокаш телаш бІаьш хьехархой ба вай республике. ЛерттІа план йоацаш, кІезига дешархой ухаш хиннай цхьайолча школашка физкультура урокаш. Нагахьа санна хайра доацача бахьанах физкультура урок ца хулаш йисача цох доккха гІалат лархІац. Цудухьа Іалаьмате кІезига разрядникаш кийчбу вай школашка, хІаьта школа чакхйоаккхаш бола дукха дешархой кхыметтел ГТО значок ца йоаккхаш а бус.

Физкультурни болх тоабара цІенхаштта оарцагІбовла беза республикански спортивни Союза кулгалхой. Цар дукхагІа новкъостал де деза спортивни организацештеи районни советаштеи. Къаьстта терко тІаяхийта еза спорт массови хилийтара. Вайцига дуккхачар диццалийтад цехашта, бригадашта, колхозашта, совхозий отделенешта, лоалаха ядача предприятешта юкъе спортивни яхь лелаелга. Цу гІулакха дукха рузкъа а эшац, хІаьта хьадоала беркат доккха а да.

Спортивни организацей кулгалхой керттерча декхарех цаІ да спортивни балха нохчийи гІалгІайи кхалнах юкъеозар. Колхозийи совхозийи спортсменашта могаш дола новкъостал де деза цига шерра спортивни болх боаржабара, хьалъе еза керда спортивни площадкаш, стадионаш, спортсменаш эшачунца Іалашбе беза.

ХьатІадоагІча шера укх шерара гІалаташ цІендаь дІадаха деза школашка физкультура хьехачар. Спорт дукха езаргйолаш хьалкхеде деза бераш.

Физкультурни, профсоюзни, комсомольски организацеша деррига а де деза спорти физкультуреи хІара дезала юкъеяхьара, спортсмений мугІараш шердара. Укх аьхки хургйолча профсоюзий Ерригсоюзни VIII-ча спартакиадага кийчлуш ба республика спортсменаш. Цу йоккхача яхье толаме дакъа лацар — цар сийлахь декхар.

Эшаш дола новкъостал де деза физкультурни коллективашта, шерагІа йоаржае а бизза пайда эца а беза толашагІа йолча опытах. Геттара а дика хургдар вай цІи хезача спортсменаша физкультурни коллективашта шефство лелайоре, юрташкарча спортсменашта дукхагІа новкъостал доре.

Укх аьхки тайп-тайпара дукха спортивни мероприятеш хургья вай республике. Цудухьа хьинарегІа къахьега деза керда таланташ гучаяхара, спортсмений говзал кхы а лакхъяра. Стадионаша, площадкаша шерра ниІхьаелла еза спорт дукха езараш та.

Нохч - ГІалгІай республика спортсменаш, керда толамаш даха спортивни яхьашка.

Юртбоахама дешашта хетаяь совещани

Укх деношка КПСС обкоме хилар юртбоахама дешашта хетаяь йола совещани. Цига гулбеннабар парте райкомий секретараш, юртбоахама районни производственни управленей начальникаш, йоккхийча совхозийи колхозийи кулгалхой, иштта цхьайолча республикански организацей кулгалхой. Совещане дийцар юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи, хІаьта юртбоахама капитальни гІишлош хьалъяра, совхозашеи колхозашеи рентабельни болх бара дешаш.

Совещане къамаьлаш дир КПСС Сунженски райкома секретара нов. Варлашкина, «Терский» совхоза директора нов. Ржевске, юртбоахама Шелковской районни управлене начальника нов. Самарске, КПСС Грозненски райкома секретара нов. Сухорукова, «Ингушский» совхоза директора нов. Мамилова, юртбоахама Урус-Мартана районни управлене начальника нов. Гончарова, Ленина цІерахча Курчалоевски колхоза председателя нов. Муслуева, КПСС Наурски райкома секретара нов. Пожидаева, «Минеральный» яхача совхоза директора нов. Магомаева, «Лермонтовский» совхоза директора нов. Широкова, «Октябра 40 шу» яхача совхоза директора нов. Арапиева, ЦхьоалагІча мая цІерахча колхоза председателя нов. Вьючне, Сунжерча Щеча Эскара цІерахча колхоза председателя нов. Ясинецкаяс, «Самашкинский» совхоза директора нов. Дешниева, Шелковской районерча «Коминтерн» яхача колхоза председателя тов. Табацковас, XIX-ча партсъезда цІерахча сунженски колхоза председателя нов. Шумилова, «Староюртовский» совхоза парткома секретара нов. Шатаева, юрта боахама Наьсарен районни управлене начальника нов. Льянова.

Совещане иштта къамаьлаш дир КПСС обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи партийно-паччахьалкхеи тІахьожама комитета председателя нов. Дорохова, КПСС обкома хьалхарча секретара нов. Титова.

КРЕМЛЕ СОВГІАТАШ ДІАДАЛАР

24 мае Кремле доккхий совгІаташ дІаделар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя А. И. Микояна писателя М. А. Шолоховна, Советски Союза Маршала И. С. Коневна, артиллере Керттерча Маршала Н. Н. Вороновна.

М. А. Шолоховна совгІата Ленина орден еннай советски литература дегІадоаладеча тІехдаьнна доккхий хІамаш карагІдувларахи ваьча дийнахьа денз 60 шу дизарца дувзаденней.

Советски Союза Маршала И. С. Коневна «1941—1945 шш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа яьккхача коталон ткъо шу» яха юбилейни медаль еннай.

Ленина орден, Советски Союза Турпала «Дошо седкъа» яха медаль еннай Н. Н. Вороновна немецко-фашистски захватчикашца лоаттабаьча къовсаме бІунашта кхетамца кулгалдарах къонахчал долаши майреи хиларах, турпалал гойтарах а 1941—1945 шш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа советски халкъо яьккхача коталон 20 шу дизар белгалдоаккхаш а. Цу тайппара цунна а елар «1941—1945 шш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа яьккхача коталон ткъо шу» яха юбилейни медаль.

А. И. Микояна дег тІара даькъала бийцар совгІаташ деннараш, вай Даьхен ираз бахьан долаш леладеча гІулакхашка цар керда доккхий толамаш дахар ловш ловца баьккхар царна. Цар партенеи правительстванеи дош делар, коммунистически общество хьалъяра шоай дерригда низаш дІалургда шоаш, аьнна.

«1941—1945 шш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа яьккхача коталон ткъо шу» яха юбилейни медалаш еннай иштта Советски Союза маршалашта А. М. Васильевскенеи К. А. Мерецковнеи. (ТАСС).

РЕВОЛЮЦЕ ХУДОЖНИК, ИЗ ХЕСТАЕР А ЦУН ЛЕТОПИСЕЦ А

Дийна болаш наггахьча писателга мара кхачац дерригдунен сийле. Из ираз кхаьчад Михаил Александрович Шолоховна доагІача даькъа: цун книжкаш деш ерригача планета тІарча наха.

Революце хьалваьккхача сага кхел а, халкъий кхелаш а хиннa дІаэттаб Шолохова творчества чулоацам, цун вахара деналера гІулакх. Цудухьа да башха-дикача писателa 60 шу дизар из везаш, вовзаш, цун творчества гІалбига мел бараштa дола цІей а. Цудухьа вай Даьхен массе а миІингера, гаьнарча а гаргарча а мехкашкара зІанарий листилгаш, дег тІара яздаьча каьхатий мугІараш ух укх деношка писатель вахача Доне, Вешенске, из юбилей язъеш йолча Москве.

М. А. ШОЛОХОВА 60 ШУ ДИЗАРА ХЕТАЯЬ ТОРЖЕСТВЕННИ САЙРЕ

Цу дийнахьа Михаил Александрович Шолохов даькъала вувца безам барех цхьа дакъа мара чухошанзар 24 мае столицерча Союзий ЦІен Колонни зала чу. Безаме тІоараш деттар гулбеннараша дукха веза писатель президиуме гучаваьлча. Вай, аьлар К. А. Федина, торжественни сайре ше хьаеллаш, укхаза вІашагІкхийттад Михаил Александрович Шолохов — вай заман башха-дика писатель цун 60 шу дузача дийнахьа даькъала вувцар духьа.

КІаьнк хиннав Шолохов Доне граждански тІом гІеттача хана. Цун училище хилар цунах, цо мабарра хьахьекхар цунга революционера лоІам а цу цхьан ханна Іаламо чуйоссаяь художника говзал а. Цу даькъе напахьа мара ца нийслуча тайпара я цун кхел: 18 шу даьннача хана кепа тоха доладелар цун йоазош. 20 шу даьлча — дувцарий книжка арахийцар.

Вай боккхагІа бараштa дагадоагІа, книжкаш дешараша советски романистика хьахила йолаенна юххьанкара ха — «Тайжача Дона» хьалхара том. — Цу хана ткъаь кхоъ шу даьнна мара вацар цун автор.

Эпопея шоллатІчеи кхоалагІчеи томашта тІеххьа арадаьлар «ТІакІалтІа техача баь» хьалхара книжка. Из книжка арадаларца гучаьлар писателa диапозона шорал.

«Художника доккха дог» — иштта цІи еннай критика Ю. Лукина Шолоховх ше аьннача деша.

М. А. Шолоховна моаршал телаш бар перога гІоллара цун вежарий — Москва, Ростова, Ленинграда, Киева, Белорусе, Грузе, Казахстана, Узбекистана, Киргизе викалаш. Башха-дика писатель везаши лоархІаши хиларах дувцар кагирхой, Іилмахой, Герзашцарча Низий, машар лорабара Советски Комитета викалаша.

Башха-дикача художника таланта шоаш сий деш хиларах дийцар къамаьлаш даьча доазол дехьарча дукхача писателаша а.

Юххера а, ший творчества иштта лакха мах барах доккха баркал оалаш къамаьл дир М. А. Шолохова. (ТАСС).

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Балха хана хам ца беча

Тха рейдови бригадана МалгІабика района «Ингушский» яхача совхоза центральни усадьбе нийсвеннача совхоза керттерча агронома нов. Мартусевича доаццa дийнар тхона кхашкара балхаш мишта дел.

— Укх шера, — аьлар цо,— дІаихача шерашкарчул дикагІа лел бІаьстан юхьера тха балхаш. — БІаьсти шийлеи йоачаш йолаши хиларах тхога балхаш хан-нахьа дІадоладе йиш хилийтаеце а, ахархоша шоай дерригa низаш тІадахийтад де ца кхувш дисараш сихха даь дахара.

ТІаккха оаха лаьрхІар хьувкъамаш лакхдар духьа къовсам лоаттабеш болча моттигашка дІа а даха, механизатораша техникaх пайда мишта эца хьажа.

Юрта тІехьашкара денз дІадоладу совхоза кхаш. Гурахьа дийна ялаташ тІадолаш 5161 гектар лаьтта да. КІеззига цхьа ха яьнначул тІехьагІа Даьхен амбарашка чудолалургда керда хьадаьнна дошо бесса кІа.

Совхоза кхоалагІча отделене 4-ча бригада кхай тІарча стане тхо дІакхаьчача, эггара хьалха тха бІарг тІаэттар цига лаьттача чархаш йолчеи гусеничнии тракторашта. Цкъарча юхьига хеталора, делкъийна хІама дуа ха тІехъяьнналле а, обеда баьхка механизатораш ба аьнна. Цхьабакъда, тхона хийтар аьттехьа а хиннадацар.

КІира доалаш латт цкъа дІаоттаьчара меттахьа ца йоаккхаш «Беларусь» яха ши трактор латта. Уж сайца латтара бахьан тракторни бригада бригадира помощника яьхачох, цхьанне тІара механизатор цамогаш хилар да, хІаьта вокхо цІагІа салаІа лаьрхІад. Цигара дукха гаьна йоацаш латт «Беларусь» яха цхьаькха трактор. «Из са агрегат я, — йоах трактористa Бельтоев Іаламбика. — Іурра денз хІама ца деш латт со электросварщик ца хилар бахьан долаш, хІаьта из а бацар 20 минута балла болх мараім».

ТІаккха мишта кхоеш я ха? Гуш да балха хана укхаза хам беш ца хилар.

110 гектара тІа шекара свекла хьалкхее лаьрхІад отделене. 12-ча майга кхаччалца кхоачашъе езача агротехнически мероприятеех 25 процент мара кхоачашъяьяц механизатораша. Цо хьахьокх дикагІа йола ханаш карарайоалийташ латташ хилар.

Бакъдар аьлча, цу бригаде болаш ба шоай балхах дог лазаш бола опытни звеньевойш а. Цар кхийнад дикагІа йолча агротехнически ханашка свекла дІае, хІаьта хІанз кхашкарча балхий еррига комплекс чакхъяьккха боалаш латт уж. Царех цаІ ва Коригов Хьасан. Ваццалца бІарахьежаргва цун участкана. Цхьатарра нийсача мугІарчех тІаьннай гидуаргаши шекара свеклаи. Шекара свеклаи гидуаргаши тІайолча дерригача лаьтта уж тІаялалехьен тІаьнначул тІехьагІеи макхаш даьхад цун звенойцарча членаша.

«Ингушский» совхозе дикагІа лоархІаш я 3-ча отделенера Белхароев Идриса кулгалду бригада. Сий де мегаргдолаш дика болх бу, белгтала аьлча, цу бригада механизатораша. Шоаш леладеча лаьттан ерригача участкерча шекара свеклайна макхаш даьха, шозза культиваци яь, чоапилгаш та духьала «ДДТ-12» яха дуст теха баьннаб механизатораш. Юххьанца цкъа кулгашца оасар даь даьннад. Цу бригада механизатораша доккхий социалистически декхараш тІаийцад.

Механизаторий балха тІара кхоачамбоацараши толамаши белгалдоахача хана совхоза механизаторий бытовой хьалех дувца безам боагІа. Кхаь бригаде хилар тхо, хІаьта цу массанахьа а тхона бІаргадайна кхоачамбоацараш цаІаш дар. Белгтала аьлча, цхьаь цхьан стане бийсаш йоахача механизаторашта тІа-кІал йилла хІама яц. Нагтахьа мара дулх юкъе а долаш даа хІама хилац. Бригадашка цІаккха а хиннаяц агитколлектив. Механизатораша шоаш яхачох культурни вахарах хьаьда бах уж цига. Кхыметтел цІаккха а автолавка а еняц кхай тІарча стане.

Хеталу совхоза кулгалхошкахьара цхьаккха тайна тІахьожаш а е йоакхо йоацаш а механизатораш шоай мукъагІа битаб, аьнна. Иштта мара кхетаде йиш йолаш дац йолаш йолча техниках а бизза пайда эцаш ца хилари цхьаболча механизатораша шоай болх тесса лелабари.

«Сердало» газета рейдови бригада: Х. ГАНДАЛОЕВ — 3-ча отделене 5-ча бригада учетчик; А. ГАДАБОРЩЕВ — «Ленина байракх» яхача газета редакце болхло; В. МАРЗИЕВ — «Сердало» газета собкорр.

СВЕКЛА ЙОВШ ЛАТТ

Гудермеса районе эггара доккхагІа долча боахамех цаІ я «Дружба» яха совхоз. Башха-дика болхлой хьалкхебаьб совхоза коллективо.

Коммунистически къахьегама ударника нов. Ракшас кулгалду коммунистически къахьегама тракторно-полеводчески бригада совхозе хьалха латтачарех цаІ а юртбоахама культураш, къаьстта а шекара свекла хьалкхеяра йоккха опыт йолаш а я. Цу бригаде ший ханнахьа дІае я йолаяь, лоаццача хана шекара свекла дІайийна баьлар. Халахете а, иштта йоккха опыт йолаш волча механизатора Ракша Виктора 40 гектара тІара шекара свекла йоаяьй.

Дика дІайийна шекара свекла цхьатарра тІаьлар. Цхьабакъда, дІахо цо дегІ дара ший ханнахьа обработка е езар, вешта аьлча, свеклайна молхаш тоха езар. Из даьдац. Цудухьа юртбоахама культураштa зуламдераш — долгоносики проволочники яха чоапилг летар цунах. Цхьатарра яа йолайир цар свекла. Болабича а дІахо пайдана бацар къовсам. 40 гектар шекара свекла тІахннна лаьтта юха аха а аьха, цІаькха а дІае йийзар из.

Цунна хиннар хургдолаш кхы а 85 гектар шекара свекла тІайола лаьтта да цу бригаде. Совхоза керттерча агрономо нов. Кулакова юха аха а аьха цІаькха шекара свекла дІайийча бакъахьа яр йоах, хІаьта цхьоалагІча отделене агроном нов. Морозов къарлу керттерча специалиста из предложени нийса яц яхаш. Ха хьежац. ХІаьта цу юкъа долгоносики проволочники яха чоапилгаш шоай гІулакх деш я — мамогга свекла юаш. Сихха оарцагІа а даьнна, шекара свекла кІалхара ца яьккхача яргьяц. Цу гІулакха сеялкаца свеклана тоха деза гектахлоран яха 12 процентни е 20 процентни дуст. Цхьабакъда, из деш саг вац, хІаьта партийни организаци совхоза дирекци цу гІулакха юкъе гІорта фу хьашт да яхаш ягІа.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собкорр.

ХЬАЖКІАШТА ДИКА ГІУЛАКХ ДУ

545 гектар хьажкІаш я Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза Гордейчук Виктора кулгалдеча цхьоалагІча комплексни бригаде.

Еррига аре сомаяьккхай культиваци еш йолча механизированни звеной звеньеводий Сотвалов Михаилеи Шаповалов Евгенеи кхычари тракторни агрегаташа. Малх хьалбоаллаш баьхкаб уж балха. Механизатораша берригa теркам тІабахийтаб укх деношка хІара сахьатах бизза пайда эцара, хьажкІашта еш йола культиваци лоаццача хана чакхъяккхара.

ВІаши йоаржаьча социалистически яхье хьалха воагІа Сотвалов Михаил. Норма 18 гектар мара йоацача дийнахьа 24 — 25 гектара культиваци е вІаштІехьдоал цун. Цудухьа дІа-юха тела цІе вымпел цунга хул дукхагІча хана. Бакъда, цхьадолча дийнахьа дІайоаккх цІе вымпел Шаповалов Евгене. Масала, 23-ча мае Евгенега кхаьчар цІе вымпел. Михаила 24 гектара тІа мара ца яьча 26 гектара тІа яр цо культиваци. Цудухьа шоллагІча дийнахьа тІагІертта къа а хьийга юха яьккхар вымпел Михаила. Хьалха боагІача механизаторашта дукха тІехьависац Киричак Николай а.

Шин-кхаь дийнахьа яь яргья культиваци юхейисача хьажкІашта а.

ХІанз дІоаххала еш йола культиваци чакхъяьлча, кха шорал кхы цІаькха а культиваци е лерхІ бригада механизатораша, оасарах кхаш дика цІендар духьа. Дерригa гІулакх доагІача бесса ца дича кхоачашде хала хургдолаш да цар тІаийца доккхий декхараш. 35 — 40 центнер фуалъяьхаи 300 — 350 центнер силосаи йола хьажкІаш чуя дош деннад цар хІара гектара тІара.

Шоаш лерхІар кхоачашде соахка гурахьа денз къовсам болабир механизированни звеной членаша. Шоаш аьхар цар хІанз хьажкІаш тІаьнна кхаш. Гектара цхьаьцца центнер а кхоачийташ суперфосфат тессар цар оахама кІала. Макхаш даьха шаьрдир кхаш.

СалеІадац механизатораша Іан замалахьа а, ширдаьнна кходІа а кхухьаш, элаш а еш дІаоттаеш хиннаб уж, ялх-ворхІ тонн диллад из хІара гектара тІа. Минеральни удобренешца подкормка а ергья хьажкІашта хІанзчул тІехьагІа. Цул совгІа, дІаелехьа диллад аьнна ца Іеш, кхы а шозза-кхозза хий дилла а лерхІ хьажкІашта. Шеко яц «Коминтерн» яхача колхоза цхьоалагІча комплексни бригаде хьажкІаш дика хьувкъаергхиларах.

Ам. Плиев, тха собкорр.

1 июнь—бераш лорадара Дунен халкъашта юкъера Ди

Польски Халкъа Республика — ираз долча берий мохк. ТІаккхувш йолча тІехьенна дІаденнад цига эггара дикагІа мел дар — школаши стадионаши, берий майдаш а лелеш а, культура цІеноши санатореши.

...Іурра денз сарралца ювшац Муранув яхача районерча (Варшава) кагирхой культура ЦІагІара зовне гІараш. Цхьа эзари ах эзари кІаьнкаш а йиІигаш а йоагІа укхаза шоай эггара дукхагІа безам болаш дола ловзараш де. Бераша топпарах хІамаш ю, сурташ дехк, самолетийи кемайи моделаш ю, иллеш доах, халхараш ду, музыка Іомаю.

Сурта тІа: хургбола музыканташи халхархойи.

ЦАФ—ТАСС сурт.

АГИТАТОРАШ—КХАЙ ТIАРЧА СТАНАШКА

-Сунженски района къахьегамхошта юкъе массово-политически болх беш 1000 гаргга агитатор чувоагIаш 52 агитколлектив я. Царна юкъе белгалъяьнна къахьегаш я «Победа» яхачеи XIX-ча партсъезда цIерахчеи колхозий, Ассински консервни завода агитколлективаш.

Наха юкъе беш бола массово-политически болх тоабара, массови мероприятеш чакхъяхара агитколлективашта масса а хана методически новкъостал ду парте районни комитето. Методически указанеш ялара совгIа агитколлективай кулгалхой а цхьаболча агитаторий а опыт ювцаш квартале цкъа агитколлективай кулгалхой семинар ю. ДикагIа болча агитаторий опыт кепа йоазоно а моттигерча радио чу гIолла а ювц. Цул совгIа агитаторашца кустови семинараш а совещанеш а ю.

Механизатораша, доахан леладечар къахьегача бригадашка, фермашка йолаш я гойтара агитацеца дика кийчъяь цIе уголокаш. Цу чу я агитаторий уголокаш, дIа-юха кхухьа библиотечкаш, ший хан-ханнахьа кхухь керда газеташ, журналаш. Цечa уголокашка радио, массанахьа хIана яц аьнна, телевизораш я.

Бригадашка, фермашка беча массово-политически балха керттера форма я къахьегамхошца ю беседаш. «Путь к коммунизму», XIX-ча партсъезда цIерахча, «Победа» яхача колхозашка цу гIулакха лаьрхIа ха я. Шоай ханнахьа цIеча уголоке гул а бале аргIанарча беседага, политинформацега ладугIа беагIа колхозхой. Цул совгIа каст-каста механизатораша, доахан леладечар къахьегача моттиге а баьхке мехка, республике латтача гIулакхех, текуши политиках беседаш ю агитатораша.

БIарг кIалхара ялийтац агитаторашa гойтара агитаци а. Бригадай, фермай, столовей, общежитей территорешка бIаргаго йиш я колхозхой минеральни удобренеш юкъеяхьарах, къахьегама овсарле лакхъярах социалистически декхараш тIадола хоза кийчдаь плакаташ, лозунгаш. Колхоза хула пайда, цхьа центнер кIига, дулхага, шурийта дIалодар тIадола шиташ.

ЧIоагIа теркам тIабохийт агитаторий нн. Л. Г. Семенюка, П. И. Локтева, Р. В. Гребенюковай балха производстве опыт дIайоаржаяра.

Искусственни шура кийчъе а из Iаьсашта тела а дIадоладаьр ваь агитатор нов. Семенюк Дмитрий Григорьевич. ХIанз из опыт района массайолча шурий-товарни фермашка пайда эпаш я. Дукха къахьега дийзар ЦIеча Эскара цIерахча колхоза агитатора Гребенюкова Раисай доаркаш, доахан леладераш доаханна телача доакъарах карбамид техача шура дукхагIа йоаккхилга а цун хьоанал лакхлулга а тешабайта. ХIанз колхозе боккха пайда эц пох. Из бахьан долаш шурий-товарни ферма доахан леладераша цхьоалагIча квартале хьалхара моттиг яьккхар, хIаьта колхоза КПСС райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦIе байракх елар. «Победа» яхача колхозерча агитатора нов. Локтев Павела дIадоладарах Iай замалахь ча Iанарца кIаьдде болабелар колхозхой. ХIанз района массайолча колхозашка боккха пайда эц чах.

ЦIеча Эскара цIерахча колхозерча шурий-товарни ферме къахьегаш виьа коммунист агитатор ва. ТIайна социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоах цар. Коммунистически къахьегама ударника сий дола цIи яккхара яхь дIайолаяьй коллективе. Из патриотически болам дIаболабаьр доярка-агитатор нов. Головчук Любовь я.

Доаркашта юкъера социалистически яхь ювцаш я укхаза арахеца къахьегама листокаш, «молнеш». ДикагIболча доаркаша нов. Мельниковас, Домовас шоай балха опытах лаьца дувц цар тIа. Цул совгIа цар каст-каста дувц доаркашта шоай шура дукха яккха миштa вIаштIехьдоал. Ферма учетчика агитатора М. Бородавченкос хIара денна «Тахан хьалха малав?» яхача хьоккама доска тIа дIаязду бaь болх. ЧIоагIа терко ю цо шурий-товарни ферма цIеча уголоке денна керда газеташи журналаши кхахьара.

XIX-ча партсъезда цIерахча № 2 йолча шурий-товарни ферма агитатора М. Гах, Победа колхозерча агитатора П. Локтева, Кирова цIерахча колхоза доярка-агитатора М. Рыбалко, иштта кхыбараша а йолаяьй шоаш болх беча моттигашка социалистически яхь.

Наха къахьегама кхетам балара боккха пайда эц агитатораша социалистически яхьах. Колхозий дукхагIа йолча шурий-товарни фермашка социалистически яхьа итогаш ю итт ди мадаьлланге а, хIаьта производстве хьалха латтача доаркашта, доахан леладерашта къахьегама листокаш, молнеш хетаю, ахчан премеш тел. Массанена а коллектива юкъарча собране дIадовзийт яхьах хиннар, цигга доаркай дикагIа йолча группана дIа-юха тела цIе вымпел лу. ХIара бетта КПСС райкомо ший заседане шурий-товарни фермай социалистически яхьа итог ю, хьалха латтача фермана КПСС Сунженски райкомеи райисполкомеи дIа-юха тела ЦIе байракх лу.

Шурий-товарни фермай коллективай социалистически яхьа итогаш колхозий многотиражкаш тIа ювцарал совгIа «Знамя труда» яхача районни газета оагIош тIа а ювц.

Ди тIехь шерлу районе коммунистически къахьегам бахьан баьржа болам. Цун дика масал да ер: 1965-ча шерага 1-ча маяга районерча предприятеех 4616 саг чувоагIаш йола 20 предприяти из сий дола цIи яккха яхье яьннай. Района шин предприятена — Слепцовски мехкаьтта базанеи районни типографенеи — коммунистически къахьегама сий дола цIи еннай. Из цIи легаеш ба района 776 саг — болхлой, колхозхой, иштта кхыбараш.

Юххьнцарча партийни организацеша шоай бIарг кIалхара балийтац коммунистически къахьегама тIехьара болам. ХIара шера парте районни комитето коммунистически къахьегама ударникий слет ю, цигга цар баьча балха итогаш ю, де дезараш белгалдоах. Къаьстта терко ю коммунистически къахьегама болама XIX-ча партсъезда цIерахча, Победа яхача колхозий, Ассински консервни завода, «Сунжанефта» НПУ юххьанцарча партийни организацеша. Ший ханнахьа дIалу дIа-юха тела ЦIе байракхаш, ахчан премеш, вымпелаш, Сийлен грамоташ тел яхье дакъа лоацаш белгалбаьннараштa.

Из беррига болх лерттIа чакхбаккхара хьинаре къахьегаш ба агитатораш, цехови партийни организаце секретараш.

И. ЧУНИХИН,
КПСС Сунженски райкома инструктор.

ОТЧЕТ ЛУШ Я ПРОФСОЮЗА ОБКОМ

150 делегати юрта боахама профсоюза организацешкара вийха вена 50 гаргга викали вIашагIкхийтар дукха ха йоацаш Грозне юрта боахамеи заготовкайи болхлой а гIулакхерча наьха а профсоюза обкомо укх 2 шера баьча балха хьакъехьара отчет ювца а кулгалдеча профорганий керда состав харжа а аьнна. VII-ча отчетно-хоржамий конференце доклад йир обкома председатель йолча нов. Марченкос. Цо белгалдаьккхар, юрта боахамера профсоюзни организацеш совхозий боахама гIулакхашка дикагIа хьежа яьнна хилар. Шерра йоаржаяьча социалистически яхьа ларда тIа болхлойи гIулакхерча наьхеи творчески хьинар оарцагIдоах юртбоахама продукци яхара планаш кхоачаши тIехкхоачаши яра. Цу доллача хIамаша чIоагIа новкъостал даьд дукккача боахамаша. Къаьстта а Грозненски районера № 3 йола сомий-баьца даарий совхоз, Шелковской районера племенной жа леладу «Шелковский» яха совхоз, Грозненски района № 1 йола шурий совхоз, санна дараша а дуккхача кхычар а рентабельно болх бара. Шерденнад совхозни производстве хьалха латтарий мугIараш, хIаьта царна юкъе я нов. Кагерманова кулгалду «Красноармейский» совхоза бригада, нов. Эсмухамбетова кулгалду «Шелковский» совхоза жа Iуй бригада, кхыяраш. БIезиг-дукха дикагIа хьеж къахьегам лорабареи кхерамзлен техникаи гIулакхашка, юрташкарча къахьегамхой чуIеча цIенойи культурно-бытовойи гIулакхашка.

Цунца цхьана, докладчика а пренешка къамаьлаш даьраша а белгалдаьхар обкома, райкома, юххьанцарча профсоюзни организацей балха тIара цIенхашттара кхоачамбоацараш. Масала, делегата — Сунженски района 19-ча партсъезда цIерахча колхоза агронома нов. Кострыкинас профсоюза обкомаи облсовпрофаи критика йир лохе латтача профсоюзни комитеташтa цар кхоачам хиллал новкъостал деш ца хиларах, цо дийцар, профсоюза членашта къахьегама стаж оттаяра даькъе колхозашка хIанз а дукха кегар боаллаш хилар а хIаьта из бахьан долаш соцстрахах дуккхаза а пособеш харцахьа хьежадеш хилар а.

Предгорни совхоза хьажкIаш леладеча звено звеньевоя нов. Исламгиреева дийцар ший звеной балха толамех, цу цхьан ханна совхоза администрацена критика йир, цо шийгара хьадагадехаи цхьаннена а ца эшаш йолеи договорий система юкъейоалаярах, хIаьта совхоза рабочкома — из гIулакх лер тIа даккхара юстара латтарах.

«Шелковский» совхозерча воккхагIа волча жа Iуно Социалистически Къахьегама Турпала нов. Эсмухамбетова делегаташта дийцар, совхозо Iоахарий дара план дика кхоачашъль а хIара 100 жийна тIехьа 118,7 Iаьхар хьалкхебаь а хилар.

Конференце иштта къамаьлаш дир нов. Мешкова — Гудермеса профсоюза райкома председателa, нов. Селина — Староюртовски совхоза директора, нов. Матаева — «Лермонтовский» совхоза звеньевоя, нов. Гайдукаева — «Экажевский» совхоза рабочкома председателa, кхычар.

Профорганизаце балха тIара кхоачамбоацараш дIадахара, КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъе юрташкара къахьегамхой оарцагIбахара тIаерзаяь йола шерра решени тIайийнар конференце. Конференце хержар обкома керда состави цун президиуми.

С. ЧУХАРЕНКО,
Облсовпрофа производственни балхеи алапеи отдела заведующи.

СИХАГIА ХЬАЛЪЕ ЛОАРХIАМЕ ГIИШЛОШ

Наьсарен-Вокзалера трикотажни фабрика хьалъеча къаьстта дика къахьегаш ба СМУ-11 гIишлонхой. Сиха кхоачашду цар штукатурни, изоляци яра, электросварочни, кхыдола балхаш.

Укх шера завод еча хьахийца ахча 6 бIаь эзар сом да, хьалхарча биъ бетта пайда ийцаб 203 эзар сомах. проценташка диллача план кхоачашъяьй 108 процент.

Нормаш тIехкхоачашъяр хиланза даргдоацă хIама 'а хинна дIаэттад хIара бригаде, — йоах прораба нов. Эсмурзиева. Къаьстта дика къахьегаш я коммуниста Албогачиева кулгалду бригада. Цу бригадацарча звено звеньевойс Дзортова Мадината дика вIаштIехьбаьккхаб болх. 11 штукатур ва цу звено болх беш. Царех цхьаккха болхло вац ший смена норма тIехкхоачаш ца еш. Юкъера лаьрхIача норма 115 процент кхоачашъю хIара болхлочо.

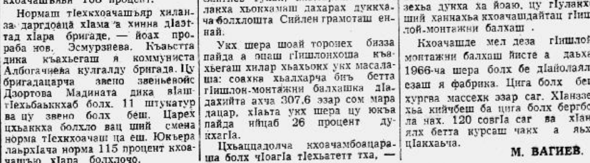
Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш я Цечоев Мурзабека кулгалду изолировщикий бригада. Биъ бетта план 120 процент кхоачашъяьй цо. ПхелагIча бетта а графикал хьалха дувлаш хьабоагIа уж. Денгара денга хьинар совдоахаргда яхача девизах болх беш ба бригадацара нн. Гадаборщева Хадишат, Дакиева Макка, Заигиев Тухан, кхыбараш. Иштта лакха хьокхамаш дахарах дуккхача болхлошта Сийлен грамоташ еннай.

Укх шера шоай торонех бизза пайда а эцаш гIишлонхоша къахьегаш хилар хьахьокх укх масалаша: соахка хьалхарча биъ бетта гIишлон-монтажни балхашка дIадахийта ахча 307,6 эзар сом мара дацар, хIаьта укх шера цу юкъа пайда ийцаб 26 процент дукхагIа.

Цхьаццадолча кхоачамбоацараша болх чIоагIа тIехьатетт тха, — йоах СМУ-11 начальника нов. Шадыжева. Ший ханнахьа наькъаш дахкареи канализаци яреи балхаш кхоачашдац «Грозпромстрой» треста СМУ-5. специализированни СМУ коллективаша. Биъ бетта план СМУ-5 коллективо 9 процент мара кхоачашъяьяц, хIаьта специализированни СМУ коллективо 70 процент кхоачашъяьй из план. Из бахьан долаш болх ца беш латташ зехьа дукха ха йоаю, цу гIулакхо ший ханнахьа кхоачашдайтац гIишлой-монтажни балхаш.

Кхоачашде мел деза гIишлой-монтажни балхаш йисте а даьха, 1966-ча шера болх бе дIайолаяла езаш я фабрика. Цига болх беш хургва массехк эзар саг. ХIанззехьа кийчбеш ба цига болх бергбола нах. 120 совгIа саг ва хIана ялх бетта курсаш чакх а яьха цIакхаьча.

М. ВАГИЕВ.

«Грозхимнефтестрой» тресте на гахьа болхло вац мастер Кудинова Анна ца йовзаш. Каст-каста бе йоаллаш невилир а йолаш, гIишлон участкашта планировка еш хул из. Дика Iомаю цо хIара участок. ХIанз Черноречье яхача поселке цIенош хьалдеча къахьегаш я Анна.

Сурта тIа: мастер Кудинова Анна.

Е. Недеря сурт.

Лакхъе продукце дикал

Московски ленинградски прехприятей болам хьал а лаьца арахецача продукце дикал лакхъяра хьинар кхо ца деш къахьегаш я «Красный молот» яхача завода коллектив.

Цу гIулакха хетаьяр укх деношка завода парткомо яь экономически конференци. Цига дувца оттадаь дош дар: «Цахадлаш продукце дикал лакхъяр—советски экономика керттерча проблемаех цаI».

Экономически конференце кIоаргга чулоацам болаш къамаьл дир ролико-втулочни вIанарий цеха техническаи тIахьожама отдела воккхагIволча мастера н. Осокина. Цеха технологи эргаьккхай оаха, тоаьяй измерительни инструменташ, лер тIа баьккхаб штампови боахам, аьлар цо. ХIара болхлочоа дIаловзийтал брак йоацаш продукци арахецар мел лоархIам болаш да. Арахецача продукцена юкъе брак ца хилийтара цехе вIашагIъеккхай курсаш. Цига Iомалуш ба дукха болхлой. Кастта экзаменаш дIалургья цига дешаш хиннача болхлоша. Кхоачамбоацараш юкъе а доацаш хьаяь оатхалаш дIателара график оттаьй.

Технически тIахьожама отдела болхлошка шоашка дIаяккхийтац продукцена юкъе нийсъенна брак. Нагахьа кхоачамбоацар юкъе нийслойя, оатхал хьаьчунга юха дIалу из кхоачамбоацар дIадаккхара.

Цхьа шу совгIа ха я цхьаккха брак юкъе йоацаш продукци арахецара системага ялара цеха коллективо хьинар кхо ца деш къахьега. Цох хьахинна хьоккамаш дика да. Цеха дукхагIбола болхлой шоай мухьар а долаш болх беш ба. Царна юкъе ба нн. Богдасаров, Далуладова, Москаленко, Ярышева, кхыбараш. Цу болхлой дикагIбола контролераш — царех бенна тешам ба.

ЦхьоалагIча июлага кхачалехьа арахецача продукцена юкъе кхоачамбоацар ца нийсдалийтара системага ялеи технически отдела тIахьожам боацаш болх беи дош деннад цеха коллективо.

Продукце дикал лакхъяра дика къахьегаш ба кузнечно-прессови цеха дукха болхлой. Коммунистически къахьегама ударникаша-прессовщикаша нн. Бильтаев Сайтбека, Савченко Ивана, Сатуев Хьамзата, кхычар брак йоацаш арахец оатхалаш.

ХIанз брак йоацаш продукци арахецара хьинар кхы тIа а совдаьккха къахьегаш ба уж.

Е. СВЕНТИЦКИЙ,
«Красный молот» яхача завода инженер-нормировщик.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 27 май 1965 шу.

МАССАЗА А КИЙЧА БА

Инарал-майор
КОНСТАНТИН СЕКРЕТАРЕВ,
доазонцарча бIуний штаба начальник

■

Доазонца ха оттадара хьакъехьарча РСФСР Халкъа Комиссарий Совета декрета 1918 шера 28 мае кулг яздир дунен тIа духхьашхара болхлойи ахархойи пачхаьалкхе йиллача В. И. Ленина. Цу хана денз доазонхочун Ди а лоархIаш хIара шера Советий Мехка белгалдоахаш да из ди.

Хала а цунца цхьана сий долаш а никъ ба доазонцарча советски бIунаша хьабенар. Цар деррига гIулакхаш айхха дувзадениа ма дий Советски Герзашцарча Низийи СССР пачхаьалкхен кхерамзлен органийи турпалерча истореца.

Къона Советски пачхаьалкхе хьахинца хьалхара беттaш дар уж. ЦIеча Эскара, доазонцарча бIунашта тоъаш дацар кхыметтел ца хилча вIалла йиш йоацар а — герз, обмундировани, кхача. Цхьабакъда, цу хьалашка а тешаме лорадора цар пачхаьалкхен доазонаш. дунен халкъашта юкъерча капитала агентурана бийхкабар пролетарски мехка чубоагIа никъ, юхатеттар экономически контрабанда, советски гражданаши цар хIамаши лорайора.

Граждански тIоми кхыча мехкий интервенции лаьттача шерашка доазонцарча бIунаша ЦIеча Эскара доакъошцеи ВЧК (Ерригсоюзни Чрезвычайни Комисси) органашцеи цхьана фронташка а Петлюрай, Махной, Тютюника, муссаватистий, дашнакий националистически бандашца лаьттача къовсаме турпаленца лорадора Октябро хьадаьхараш. Цар юхаеттар цу ханале чIоагIденна дIаэттача доазонашка духьалъяьха герзацара провокацеш, къахетам боацаш хIалакйора советски территоре тIа хьатIайийнна бандаш.

Хьал къаьстта а кхохкаденна дар КъилбаседениДальни Востокеи форда доазонашка. Камчаткеи Чукоткеи гIолла доазонел чухьа льлар американски экспедицеш. Цхьаккха а хIамах эхь ца хеташ, довналла вехаш яр уж, ер мохк шоай доалахьа болаш санна. Пузино яхача мысе. Эмма яхача бухте советски доазонхошта эггара хьалха бIаргаяйра укх тайпара йоазув тIа а долаш яггIа цIаста герга знак: «ВIашагIкхийттача Штатий форда йистерча бердаш тIа магнитни земаш доахеи геодезически бустамаш доахеи станци. ХIама хатта безам бар керттерча зем боахачоа тIагIо Вашингтоне. Ер знак толхаяьчоа—250 доллар гIод е лаьца набахта». Доазонхоша Москве яхьийтар из знак, хIаьта американцаш цу районера араяьхкар. 1924 шера 11 декабре ше яхьийтача протестаца вай правительства Америка ВIашагIкхийттача Штаташка дIахайтар «шоай пачхаьалкхен территори мича кхоачалун суверенни болча вокх мехка территори мича йолалуи» дицлуш болча американски агентий гIулакхаш советски халкъо дIахо йодача хана а хьаьдда юхатохаргхилар.

Маьрша вахар хьалдеча шерашка а хьалхагIа санна геттара чоалхане дар доазон тIара гIулакхаш. МоастагIаша шоай хур дора мохк дегIабоалабара планаш кхоачашъяра вайна новкъарле е гIерташ. БоккхагIбарех болча советски наха дагадоагIа дунен халкъашта юкъерча империализмо 1938—1939 шерашка Хасан яхача Iама районеи Халхин-Гол яхача хи тIеи кхестадаь провокационни гIулакхаш. 1939—1940 шерашка Карельски перешейке хинна событеш. ЦIеча Эскаро лозавеш хIама техар моастагIчоа. Эскареи флотеи бIухоша оагIув оагIоца а болаш латташ бар доазонхой, майралли тIема говзали шоашкара дIа а хьокхаш.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIом лаьттача бирсача шерашка къаьгга а гучадаьлар салтий, сержантий, эпсарий башха-дика гIулакхаш. Йицлургйоацача 1941 шера июньски Iуйрийна моастагIчун низ бола ала тIаккхийтар советски заставашта. Фашистски Германена шоаш цхьаь эггара хьалха духьалъовтта бийзар доазонхой. Цхьабакъда, цун бIунаш СССР доазонех гуччахьа чудоладалале дуккха а хьалхагIа денз къайлагIара тIом латтар доазонаш тIа. «Абвер» — немецки тIема развед. ко геттара сихдаьдар СССР-а хьакъехьара разведывательни даннеш гульяра ше леладу гIулакхаш. Пачхаьалкхен кхерамзлен органашца айхха бувзам а болаш шоай гIулакхаш леладаьча доазон тIарча доакъой вIаштIехьдаьлар германски разведко лерхIараш дикка юкъахдаха. 1939 шера октябре денз 1941 шера феврале кхаччалца доазонхоша лаьцар пхи эзар гаргга фашистски лазутчик.

Доазонхоша шоай ханнахьа хоам бора немецко-фашистски бIунаш доазон йисте тIаозаш хиларах, гитлеровски агентура вай территоре тIа каст-каста ахийта уж баьнна хиларах, моастагIчун самолеташа мехка фецара доазонаш телхадеш моттигаш хиларах. Иштта уж толхадаь 324 моттиг белгалйир алхха 1941 шера 1-ча январе денз 20 июне кхаччалца. Цу хана шпионашцеи диверсанташцеи лоаттабаьча къовсаме денали къонахчали долаш хиларах совгIата орденаши медалаши елар 384 доазонхочoа.

Лоацца телеграфни хоамаш ухар доазон тIара тIом болабеннача хьалхарча сахьатий хьакъехьа. Цхьабакъда, царех хIаравар — советски бIухойи командирийи турпалал, чIоагIал, майрал къаьгга хьахьокхаш дола тешал, цар уйлай сийле, патриотизма кIоаргал.

Лотаденнадар доазув. Йоагар заставаш, юрташ, городаш. Доазонхой тIом лоаттабе бийзар моастагIчун дийна низ дуккхаза а тIех болчеи техника еррига а тIех йолчеи хьалашка. Кара кхувса дайга герзилг мара шоашка доаццашехьа а, шек баланзар уж. Дерригача доазон дIоаххала хиннача заставех цхьанне а приказ доацаш йитанзар шоай позицеш. Заставана гадоахарг тIава, цунна го бе, кхыметтел цун личнив состав еррига а хIалак яь дIаяккха а йиш йолаш вар моастагIа, цхьабакъда, уж дIакара бига-м магацар цунна.

Лейтенанта Ф. В. Морина заставерча тIемахой дика аьттув баьлар моастагIчун пхи атака юхатоха. Доазонхошка тIеххьара гранаташ мара юхе ца йисача а хIаьта топашка тIеххьарча ахкарашкара патронаш Iочуоттаьча а хана юхебиса бIухой гIовтта а баь, доакхаш «Интернационал» а долаш контратаке чухьидар лейтенант Морин. Уж берригаш а тIехьашка ца боалаш боабир.

Брестски крепосте моастагIчох майра летар лейтенанта А. М. Кижеватова командованех хиннача заставера тIемахой. 28 июне сецца, гитлеровцаша крепоста генеральни штурм йолаеча ханна, кертах а пхьарсах а човнаш яь волча лейтенанта Кижеватова, дийна биса доазонхой хьагул а баь, аьлар:

— Оаш шоашта могар даьд. Аз доккхал ду, сайна доагIача даькъа шоана юкъе се нийсваларах, шо санна болча бIухошта команда е ираз сайга кхачарах. Баркал хилда шоана, новкъостий, оаш даьча гIулакхах. Даьхенна цIаккха а бицлургбац Даьхен доазонашта чухьарча дезача лаьттан тIа лийтараш.

Бакъда из. Даьхенна диценнадац Брестски крепость лораьрий деналера гIулакхаш. Фашистски Германи эша а яь Котало яьккха 20 шу дизар дездеча деношка лейтенанта А. Кижеватовна, доазонхошта Ф. Морина, Г. Рубцова, И. Середайна, В. Усовна, байнача кхычарна Советски Союза Турпала цIи елар, хIаьта крепоста шийна «Крепость-турпал» аьнна сий дола цIи тиллар.

Советски Эскарцеи Флотацеи чакхбаьккхар доазонхоша тIема из беррига бирса никъ. ТIом беш долча эскара юкъеи партизански отрядашкеи латаш, тылаши эскарий коммуникацеши. Дай-мехка къулбехьареи малхбоалехьареи доазонаш лорадеш хиннача доазонхоша зIамига дакъа лацанзар моастагIа эша а ваь, котало яккхара гIулакха юкъе.

Сийленца малхбузехьарча доазон тIа юхадаьхкар доазонхой дукха доакъош, хIаьта цхьабараш Белград, Вена, Прага, мукъайоаккхаш беча тIем тIа дакъа лоацаш, моастагIчох Будапешт цIенъеш, Берлина штурм еш хиннаб.

Даьхено лакха мах баьб Дай-мехка тIом лаьттача шерашка доазонцарча бIунашта карагIдийннача тIема гIулакхий. Ткъаь итт эзар совгIа тIемахо-доазонхо правительственни совгIаташца белгалваьккхав, бIаь совгIача эггара майрагIа хиннараштa Советски Союза Турпал яха сий дола цIи еннай.

ДIаьхийча тIема опытаца, шоай сий дола традицеш сов а йоахаш даьлар тIема юкъера доазонцара бIунаш.

ТIом дIабаьнначул тIехьагIа овлангара денз хувцаделар советски доазонаш тIара хьал. Дунен социалистически система вIашагIйоллар бахьан долаш бохабир Советски Мехка гонахьара капиталистически гом. ХIанз пачхаьалкхен доазон дукхагIа йолча участкашкара вай лоалахой — тешаме доттагIий. Из да социалистически мехкий сийлахь-доккхачеи дохаргдоацачеи доттагIала, вежарашха йолча бартцхьоагIон доазонаш. Укхаза империалистически агентурана никъ бийхка латт шолха духьале — герзага гIолларча вежарий фийлали цхьоагIои. Советски доазонхой социалистически мехкий доазонхошцара доттагIал денгара ди массаза доал дукхагIа чIоагIлу. Доазонаш лорадара низаш цхьана нийсдеш да, эскаре деча гIулакха, тIемеи политически кийчон опыт дIа-юха эцаш я. Доазон тIара гIулакхаш дикагIча оагIорахьа хувцаденнад кхыча лоалахошца а.

Цхьабакъда, вайга диц е йиш яц, моастагIа эхь доацаши хIилла йолаши хилар. США керте латтача империалистически лагеро тIа-тIа чIоагIагIа леладу СССР-аи социалистически мехкаштеи духьалара шоай тийша балхаш. Антикоммунизма уйла дег чу exкараша, дунен халкъашта юкъерча бокъон боарамаш, моралеи адамалеи принципаш телха а еш, шпионско-подрывной гIулакхаш официальни политика а яь дIадоладаьд. Вай Iилманеи техниканеи карагIдаьннарий лакха мах а беш, фуннагIа-моллагIа даь а уж тIерт советски Iилма-технически къайленаш ха. Контрабандни валютни операцешка гIолла СССР-а экономически зе тоха гIерт уж. Вайна духьала лоаттабеча идеологически къовсаме империалистически разведкаша пайда эц доххаж доаллача шоай идейни герза массе а средствах.

Доазонхой массаза а кийча ба. Пачхаьалкхен кхерамзлен органашца цхьана, советски наха массе оагIорахьара хьал а лоацаш, цар шоай ханнахьа зулам дулургдоацача боах Даьхен сийлахьа доазонаш толхаде мел гIертараш.

Патриотизм, фийлал йолаш хинна дукхха башха-дика масалаш довз вайна. Эпсара Астафьева заставерча личнн состава аьттув баьлар тIемаца духьалъэттача хана къулбехьегахьарча доазон цхьан участке кара герз а долаш хинна контрабандистий ши группа йохае.

ХIаьта дукха ха йоацаш кхыча доазон тIа Дмитриев, Козырев, кхыбола бIухой а болаш йолча КПП нарядо дуккхача ахчан маьха контрабанда доазон тIа гIолла дIа-хьа яккха гIийрта кхыча мехкара кхо саг лаьцар.

Хатар хиннача наха дуккхаза а новкъостал деш хиннаб уж. Вай мехка а доазол дехьа а дика йовз, баркал ихаш дага а лувц хатар тIакхаьчача нахага, шоай сина кхерам тIа а оттабеш, кулг кховдадаь болча эпсарий Наумова, Милашенко, Михеева, Синицай, 2-ча статьярча старшина Защепина, матроса Щербакова, ефрейтора Бычкова, дуккхача кхычар цIераш.

Дуккхча масалех цаI ер да. Эпсар Наумов командир а волаш хиннача доазон тIарча кемо вувчара кIалхарваьккхар вурийтта японски рыбак. Советски доазонхошта кхерам тIаоттарца дувзаденна дола из дика гIулакх дарах кема личии составана баркал оалаш адрес делар Японе кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерства.

Доазонхочун Ди — из тIемахой цIей хинна ца Iеш, доазонна йистерча районашка бахача наьха, вай тешамерча доттагIийи гIончийи цIей а да. Советски наха шоай пачхаьалкхен кхерамзлен хьакъехьа еча патриотически йоакхоно хьакхеллай шоай лоIамера халкъа дружинаш. доазонхой къонача доттагIий отрядаш санна йола, гонахьа бахача наьха оагIонгахьарча новкъостала башха-дика формаш. КIезига зуламхой лийцабац цар новкъосталца.

Моттигерча советски, партийни, комсомольски организацеша шоай балха тIа чIоагIа теркам тIабохийт фийлал йолаш къахьегамхойи кагирхойи хьалкхебара. ХIаьта доазонхоша халкъа дружинникашта гIад а баха Iомаю лар лахара моастагIа вовзара йола шоай говзал.

Тешаме ала йиш йолаш да, Советий Мехка пачхаьалкхен доазонаш лорадара гIулакх тешамерча бе доалл, аьнна. Доазонхой къоначa тIехьено эстафета санна шоашка ийцай шоай дай сий дола денала традицеш. Турпалий-ветераний гIулакхаш дийнлуш латт къонача бIухой патриотически гIулакхашка. Цунца хьагу советски халкъа турпалера гIулакхаш тIехьенашкара тIехьенашка дувлаш, шоаш мадарра уж дIахо хьош хилар.

АПН.

О. Кузьмина фотоплакат.

ТАСС фотохроника.

ШИЙ ГIУЛАКХА ГОВЗАНЧА

Ачхой-Мартана района чхьагIар доаккхача совхозера бархIшерарча школе истори хьехаш я Оленченко Светлана Ивановна. Кхо шу мара дац из эггара хьалха школе болх бе ена.

Атта дацар хьалхарча деношка болх бе. ХIана аьлча дика бовзацар хьехархочун болх, яцар педагогически опыт, методически навыкаш.

Даим опыт йолча хьехархоша телача урокашка ухар, шийна ца ховр хоаттар. Дика кийчйора хIара урок. Даим марксизма-ленинизма классикий произведенеш ешар, «СССР-а истори», «Историех дола дешаш школе» яха журналаш дешар, тайп-тайпарча методически приемех урокаш кийчйора, гойтара пособех, картинех, художественни литературах пайда эцар.

Зехьа довнзар Светлана Ивановнас хьийга къа. ХIанз цун урокаш кIоаргга чулоацам болаш, берий творчески уйла тIайохийташ я. Укх дешара шера цо хьехача пхелагIчеи ялхлагIчеи классашка историех тIехьадусаш пхьаккха а бер дац, дика кхет уж цу предметах.

Дика хьехархо хиларал совгIа, дика общественница а я коммунист Светлана Ивановна Оленченко.

Доккха дакъа лоац цо юрта общественни вахаре а. Агитатор хиларца каст-каста «Новосельский» совхоза болхлоштеи гIулакхерча нахаи лекцеш ешаш, докладаш еш хул из. Укх шера хиннача 3-ча районни партийни конференце КПСС районни комитета члена кандидаталла хержай из.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

Ишта болх бу общественни бюрос

ШИ шу хинна Iац Грозненски химически комбинате экономически анализа общественни бюро болх беш йола. Цунна керте латт керттерча бухгалтера заместитель, коммунист Иван Григорьевич Забурунов.

Бюро члений керттера низ тIаберзабаь ба оборудованеи кердача техникаи низех бизагIа пайда ийбара, резерваш лехара, бедал, материалаш, энергетика кхояра, производстве пайда ца луш хIамаш йовш хилар дIададаккхара, производство дикагIа вIаштIехьъяккхара, учета планаш увттаяра, хозрасчет юкъеяхьара, болхлоштеи гIулакхерчарнеи юкъе шефра экономически пропаганда йоаржаяра.

ХIанз, экономически анализа общественни бюро болх бе йолаелча денз ши шу даьнначул тIехьагIа, цо даьчун итогаш е йиш я.

1963 шера комбината парткомо чIоагIъяьча ОБЭА (Экономически анализа общественни бюро) юкъе ва 13 саг. Царел совгIа производства хьалха латтарех 50 совгIа саг волаш актив я бюро.

Алхха 1964 шера хьалха а яьха, бюро хьежа предложенеш 26 я, хIаьта юкъейнхьа предложенеши рекомендацеши 18 я. Цу ерриганех а шера боала пайда 426 эзар сом ба. Царех эггара а маьхегIа ераш я:

Изопропилбензол деча цехерча насосий метта нонагIа низ болаши пайданегIеи яраш оттаяра эша гIулаккаш делга. Цу предложене автораш ба керттера механик В. П. Липники цеха начальник И. Д. Шевляковн. Цо производства процесс дикагIа хулийташ тоаю, шера лаьрхIача 560 эзар киловатт-сахьат электроэнергии кхою, вешта аьлча, 6,2 эзар сома маьха пайда бу.

Комбината функциональни отделашца цхьана полиэтилен доаккхача цехера этилена полимеризаци ю системаш эргаьлха тоаяра де деза гIулакхаш къоаста а даь, цунга дахийта ахча хургдола моттигаш а лехай. Цо дикка дегIайоалаяьй цеха балха овсарле, продукта дикал лакхъяьй, продукцега шийга дIабода мах лохбаьб. Из гIулакх чакхдаккхарах шера 172 эзар сом кходе йиш я.

Чакхдаьха а даь а дола цу тайпара гIулакхаш кхы а дар дувца. Экономически анализа общественни бюро членаша хадданза ший ханханнахьа чакхдоах предприяте ерригача цехийи службайи хозрасчета балха тохкамаш делга, хIаьта комбината кулгалхошца цхьана рентабельность лакхъяра тIадерзадаь лу гIулакхаш хьинаре кхоачашдеш чакх а доах. Цу хьакъехьа, масала, комбината хIара бетта 4,5 эзар сом ве хулар дубитель чуйола тара хьайяреи из продукцеца дIайохкареи маьхаш тайп-тайпара хилар бахьан долаш. ОБЭА могадарах, тара хьахецаш йолча организацецара маьха хьакъехьа дола договор эрга а даьккха юхаоттадир, хIаьта тара мах дIахецаш болчоа гарга а йоалайир.

Экономически анализа общественни бюрос вIаштIехьдаьккхар складашка материальни маьхера хIамаш делий а уж дIа-юха ахар миштад а хьажара хьакъехьа хадданза бола тIахьожам лоаттабелга, гучаьхар предприятеца па эша маьхера хIамаш, хIаьта уж ехка дIаяхара эша гIулакхаш а дир.

Укх шера неликвидий список а оттаяь, материалаш шо-шоай яха езача моттигашка хьежжа техническа Iалашон отдела товароведашта, отделий болхлошта, керттерча механика, керттерча энергетика юкъе дIа-са хьожайир. Цо балха практика эрга а яьккхар, сов йола запасаш хьа па хулийтилгеи эшшача дIа а ухийташ уж дIайоахилгеи Iалаш а дир.

Иштта, шера гучаяьхай 325 эзар сома маьхера 400 тIех цIи йола сов а неликвидни а материалаш. Цу юкъагIа ехка дIаяьхай 238 эзар сома маьхера тайп-тайпара йола материалаш, химикаташ, оборудовани.

БЮРО членаша дукха болх бу экономически знанешта пропаганда яра. Цар хIанзлехьа а йиншай химически промышленность дегIаяреи продукцега дIабода мах лохбареи хьакъехьа йола 40 совгIа лекци. ХIанз шоллагIа дешара шу да политпросвещене системе экономически факультет йола. Цига шоай экономически знанеш лакхъю 30 саг хинна ца Iеш болча комбината болхлоша. Факультеге дешаш бараш хьинаре хилар гойт укх тайпарарча баьъдолчо: алхха 1964 шера ноябре—декабре цар еннай маьхера материалаш кхояра, мухь тIаботтареи Iобоасабареи балхашта механизаци яра, бедал, материалаш, оборудовани лелаяр а цар учет а тоаяра тIаерзаяь йола 20 совгIа предложени.

ОБЭА балха юкъе эггара шерагIча тайпара дакъа лувц итташ болча производства хьалха латтараша. Цхьабакъда, къаьстта а белгалбаха боагIа: йоккха экономически эффект а йолаш йолча ворхI предложене автор вола керттера механик В. П. Линник, массазара рационализаторий консультант, хьинарера технически экономически знаней пропагандист, предприяте инженер-технолог а керттера экономист В. М. Скребнев, болхлоех болча рационализаторашта йоакхо а терко а йолаш консультацеш еш, экономически эффект мел я къоастадара новкъостал деш вола экономист А. А. Енин.

1964 шера IV кварталерча балхах хьахиннараш бахьан долаш Грозненски химически комбината экономически анализа общественни бюрос 1-гIа моттиг лаьца хиларахи цунна ахчанца луш дола хьалхара совгIат хьожадарахи бола сопам бир Къилбаседа-Кавказа совнархозои облсовпрофои.

Ка яларо гIадбигаб химикаш. Цар кердача низаца карайийцад кхы а дуккха керда дешаш къестаделга. ХIанз экономически анализа общественни бюрос карайийцад хIама хьа а ца хулаш еча расходашта тохкам белга, контрольно-измерительни приборашта ремонт а тохкам а бара дешаш къоастаделга. Оперативни отчетноста ларда тIа продукце къаьсткъаьстача тайпашка дIабола мах лерхIара методика къоастаелга доладеннад. Бюро дегIаухаш, низ болашагIа хулаш йоагIа. Цо шийна хьалхашка увттаду керд-кердагIа декхараш, хIаьта цо уж кхоачаш а дерга.

Б. КОСТОЕВ,
Грозхимкомбината инженер.

ПРОПАГАНДИСТ

Наьсарен районерча дикагIболча пропагандистех лоархI коммунизм хьалъяра проблемаш Iомаеча кружока кулгалхо, Наьсарен мельзавода директор Боров Зоврабика Мурад. Итт шу совгIа ха я нов. Борова пропагандисталла болх бу, царех ях шера Наьсарен мельзавода политически дешара кружока кулгалдеш хьавоагIа из.

Шерагара шерага ший хьехара говзал лакхъю, политически знанеш ладувгIараша дикагIа дIаэцаргйола приемаш лех, даим ший идейно-политически боарам лакхбу Зоврабика Мурада. Хьехаш йола материал ладувгIараша дикагIа кхетаергйолча меттаца хьеха а, республика, района, уж балха болча предприяте экономика лакхъяра долча декхараш айхха ювза а хов цунна.

Укх дешара шера кружоке дешаш 24 саг вар. Занятеш дика дIакхахьаро лекцешка ладувгIарий безам совбоахар, из бахьан долаш 32 сагага кхоачаш дукхагIа хилар ладувгIараш.

Ца хулаш цкъаь-цкъа политзаняти юкъагIа йисаяц мельзаводе. Тайп-тайпара профессеш йола производствера къахьегамхой, маIанах, кхалнах, парте бараш а боацараш а кхьарча дийнахьа, даим шоай ханнахьа тIехьа ца боалаш цIеча уголоке боагIа.

Кружоке ладувгIараш цхьатарра дешарах кхеташ бац. цхьабараш 5 класс яьккха ба, вожаш 8 класс а кхы дукхагIа а. Нагахьа санна динза даргдоацаш хилча ладувгIаращца дифференцированно - индивидуальни беседа ю пропагандиста.

15-ча мая хиннача итогови занятеша хьахьекхар мел дика дийшад бIарччача шера. Пропагандиста хаттараштa лу жопаш нийсси корта болаши дар.

Ше пропагандист занятешка дикка кийчлуш хиларга хьежжа да уж хьахиннараш а.

КIира массехказа тоаю Мурада ше хьеха кийчъяь аргIанара материал. Цул тIехьагIа дика чулоацам болаш конспекти занятеш дIаяхьара балха плани оттаю.

Шерра пайда эц нов. Борова Маркса, Энгельса, Ленина балхех а газета материалех а.

Кружоке хьеха материал коллектива производстверча къахьегамца айхха ювзаш хиларо дика беркат лу. Шоаш Iомаяь политически знанеш шоашца къахьегача новкъостащта камаьрша дIалу ладувгIараша.

Шоаш кружока занятешка Iомаяь материалаш ювцаш, атеистически темах, коммунистически кхетам баларa, къахьегама овсарле лакхъяра, арахецача продукце дикал лакхъяра темаех цехашка болхлошта юкъе беседаш ю политически кружока ладувгIараша.

Цар ю беседаш духхьал яьй алийтара ю беседаш яц. Уж практике кхоачашъю. Цу дерригне а хьахьокх пропагандист хилара́л совгIа нов. Боров боахама гIулакхаш дика довлаши коллектив кхеяра дика воспитатель хилар а.

1964 шера IV квартал хьатIакхачале Наьсарен мельзавода ден-буса 45 тонн ялат чакхдоаккхар. Цу производствана технологически оборудовани тIатохарцеи из доаттIача тайпара дIа-хьа нийсъярцеи лоацачa хана завода коллективо яьча реконструкце, завода ден-бусара къахьегама овсарле 250 тонн ялат чакхдоаккхардолча дIакхоачайир. Халача балхашта механизаци яь дукха объекташ я.

1964 шера IV квартале социалистически яхье дика толамаш дахарах Наьсарен мельзавод республикански сийлен Доска тIа яьккхар, хIаьта цун коллективана Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Советеи профсоюзий областной Советеи ахчан III-гIа преми елар.

Укх шера хьалхарча квартале кхы а толашагIа болх а беш социалистически яхье дика хьокхамаш гойтарах Нохч-ГIалгIай Министрий Советеи облсовпрофеи дIа-хьа тела Цlе байракхи ахчан 1 премии а луш республика сийлен Доска тIа йитар мельзавода коллектив.

Иштта кхоачашъяьй апреле паччахьалкхен план, хIаьта май бетта а дика лел гIулакхаш. Цlаккха а брак хилийтац мельзаводе.

Боккха теркам тIабохийт нов. Боровеи ладувгIарашеи атеистически пропагандана. Ала доагIа коллективана юкъерча дынах тешачарца хIаранеца беча балха тIа цар толамаш доахилга. Иштта болх бар бахьан долаш вай вахарах, бакъдолчох хеташ дараш хувцаденнад дукхагIболча дынах тешаш барий дег чу. Космически аре караерзаеш даьха толамаш а Iилманеи техникаи карагIдийннараш а тIехь-тIехьагIа дукхагIа тIаийде баьннаб уж. Дынах тешачарца болх беча гойтара масалех пайда эц пропагандисташа.

ЧIоагIа дынах тешаш вар заводе балха вена Джугуттиреев Хьадрис. Цунна тара вар мугIарера болхло цун воша Мовла а.

Сатохам а болаш кхетама болх барца кхетабаьб шоай новкъостий завода коммунисташа, политически кружоке ладувгIараша. Зерат бийсашка ца ухаш сайцар уж. ХIанз шинна а вешех дика производственникаш хиннаб. Дика караерзаяьй цар гIишлош яра массехк говзал. Цу хьакъе царна новкъостал дир нов. Борова кружокерча коммунисташеи парте боацарашеи.

Дыно дездеш дола деноош хIатIакхоачаш мельзавода цехашка хIара болхлочунца беседаш ю. Цу беседаша а шоай сом лу: дыно дездеш долча деношка цIаккха а болхлой балха ца боагIаши балха тIехьабусаши моттиг нийслац хIанз.

У. ГАМБОТОВ.

ГИДУАРГАШ ЕБАЯРА—ДУКХАГIА ТЕРКО

Дукха дувца дезаш дац гидуаргаш халкъа боахаме боккхача лоархIаме хилар.

Ганарий даьтта доаккхача хана хьайоалача жмыхах йоахк 36 процент белкови веществаш, 20—22 процент углеродаш, 6 процентага кхаччалца даьтта.

Жмых доаханна чIоаггIа пайданера концентрированни доакъар да. хIана аьлча гидуаргех яьккха 100 килограмм 109 доакъара единицана нийсса лоархI.

Цул совгIа, силоса лаьрхIе а дукха дIаюв гидуаргаш. Гидуаргаш тIахиннача даьтта дIадийна гуйран кIа дика хул, цар оасарахи дIайийнача хIамашта зулам дерехи цIенду.

Цудухьа тха совхозо къаьстта уйла тIайохийт из маьхера культура дукхагIа ебаяра.

Дуккхача новкъосташа 1963 шера а тIехьа йоахар тхога, йокъал латтача Надтеречни зоне а къаьстта тха совхозе а дIайийна гидуаргаш хургьяц. Цхьабакъда, цар фуннагIа дувце а, оаха 300 гектара тIа дIайийра уж.

ГIулакх дика дари агротехника лакха лелаяри бахьан долаш хIара гектара тIара 13,7 центнер генарий яьккхар оаха, хIаьта цхьайолча участкашкара 19 центнер а яьккхар. Цу шера гидуаргаш йохкарах 7230 сома пайда хилар тха совхоза. Цу гIулакхо тешам белар тхона из пайданера культура хийцца дIаера. Оаха хIанзле а дIайийнай 360 гектар гидуаргий, цхьабакъда, тIоадал кIезига хилар бахьан долаш лийрхIачул кIезигагIа яьлар тхона уж хIара гектара тIара.

Цу шерашка тха боахаме хьалкхийнаб гидуаргий лакха хьувкъамаш кхедеш бола говзанчаш. Эггара хьалха бувца боагIа тха механизатораш Хасбулатов Султан, Таймасханов Шени, Хасуев Мица, кхыбараш.

Майрра дIайолаелар звенош из культура кхее. Юххьанца дIаюш планах 100 гектар е мара ца езача метте, оаха 500 гектара тIа дIайийра гидуаргаш хьалххагIе а дика тоадаьча даьтта квадратно-гнездовой хьисапе.

Соахка дувлийта хинна гIалаташ теркал а даь, совхоза специалисташа, эггара хьалха совхоза керттера агронома гIайгIа бир дика хьувкъам луш дола фу Iалашдара. Черсий-Балкхарой АССР опытни станцера дера оаха цхьа тонн гаргга элитни фу. Укхаза белгалдоаккхаргда вай Черсий-Балкхарой мехкарча вайцигара дараш санна долча хьалашка гидуаргий цу сорта хIара гектара тIара 28 центнерага кхаччалца хьувкъам лу хьоанал 65 процент а йолаш.

ХIара гектара тIа 10 килограммага кхаччалца тоссаш 100 гектара тIа дIатессад оаха из фу, вокх лаьттан тIа дIатессар 1-ча репродукце «смена» яхача сортах дола фу.

Гидуаргаш дика тоадаьча лаьтта, дикача фуца, дикагIа йолча агротехнически ханашка дIайийна хилар теркал а деш, тха механизатораша социалистически декхараш тIайийцад хIара гектара тIара 17 центнерал кIезигагIа йоаца гидуаргаш яха, аьнна. Иззал хьувкъам баккхара эша хьалаш долаш да тха, хIаьта цунах тхона 188 эзар сом пайда а хургба.

Бакъда, гидуаргаш дукхагIа дIае лаьрхIа ше яле а, совхоза коллективо дицадац ший керттера декхар мехка дукхагIа ялаташ кхыйола юртбоахама продукташ лулга.

1400 гектара тIа оахош кIа дIадийнача лаьттан хIара гектара тIара 22 центнер яккха лерхI оаха.

Май бетта шортта догIаш дийлхачул тIехьагIа дика тоаденнад гурахьа дийна ялаташ.

Цул совгIа, 400 гектар долча а хий декхача лаьтта дIайийнай хьажкIаш. Звеньевойш болча Вахабова Букаси Эльбуадукаев Оалхазареи декхараш тIайийцад хIара гектара тIара 70—80 центнер фуальяьхача хьажкIий яккха, аьнна. Шоай участкаш тIа хIанзле а макхаш даьхаи хьалхара культиваци яьи баьннаб уж.

Хий дилла мара ца дезаш кийчъяьй тха ерригa участкаш. Цхьадола кхоачамбоацараш дале а ерригa юртбоахама культураш дукхагIа яхеи паччахьалкхенга дукхагIа йохкеи аьнна ше тIайийца социалистически декхараш сийленца кхоачашде лаьрхIа я совхоза коллектив.

Г. МЕЖИДОВ,
Надтеречни района «Братский» яхача винсовхоза директор.

ШУРА ДУКХАГIА ТЕЛАШ ЙОАГIА

Шелковской районерча Кирова цIерагIча колхоза шури - товарни ферма коллектив ка маьхала а йоалаш лоархIаьй дIабахача биъ бетта шура яккхара план кхоачашъе. Цо шура 2611 центнер яьккхай. Из хул дахача шера цу юкъагIа яьккхачул 466 центнер дукхагIа. Юкъера лаьрхIача, хIара Iаттагара яьккха шура 271 килограмм дукхагIа хиннай.

Шура яхара лоаттабеча къовсама хоадам беш дола эшашдар да дика а дукха а доакъар хилари доаханна Iунал дика дари. Дахача шера укхаза доаханна кхоачам болаш дукха доакъар-м дуадора, цхьабакъда, цунах боалаш бола пайда хьахилацар. Укх дIадахача Iай доаханга силоси йоли дукха хIама ца эшшаш цу хана санна телар, хIаьта а хьахулар кхыча тайпара дар. Из фуд аьлча, из да хьалха доаханна еккъа хьувкъаш хиннараш саннарча концентратех, царех микроэлементаш а етташ, мужаш кийчъе балар. Муж тийннаб, луш йолча шурий цхьан килограмма духьал кхо литр а луш.

БIаьсти ма яьллингехь а баьццара конвеер вIаштIехьаяьккхар детташ долча доаханна. Телаш йола шура гаьнна дукхагIа хила яьлар. Апрель бетта ферма 80 эзар килограмм хинна ца Iеш шура яьккхар, хIаьта из хIама хьалха цIаккха хиланза а да.

ГIокказаш доахан дуккха а дикагIа доажаде баьннаб. Хьайбашка салаIийтарца дика дувза а дувзаш чакхдоах хIанз дийнахьи буси доажаделга. Доахан детт уж дажаш а царна муж мелабеш а йолча моттигашка.

Кастта гIожа ерза а йокъаяла а йолалургья баьцаш. Оаха цун теркo яьй. хIаьта детта доахан доажаде судански буци хьажкIаши дIа а йийнай. Уж хьахинна ме йоала царца кхоабаргда оаха доахан.

Йоккха йоакхо ю оаха доахан фу тоадара. Шура кIезига тела доахан брак ду оаха, хIара шерра-шера цар когаметта тхоай колхозе хьалкхеду дукха шура телача доахана даь шиннараш тIа а лехкаш.

Дикка ка яьннай тха доахан Iаьхара дусаш хилари дукха гайна дахкаш хилари дIадаккхара лоаттабеча къовсам тIа а. Цу хьакъехьа доккха беркат даьннад тха скотникаш-осеменаторaш болча Картаков Михаилагареи Бочин Владимиргареи. Дахача шера бIаь Iаттагара 95,6 Iаса кхедир оаха. Укх шера уж кхы а дукхагIа хилийта уйла я тха.

А. РОГОВ,
ферма заведующи.

ГРАФИКАХ ЛЕЛ ПОЕЗДАШ

Укх деношка къаьстта дика къахьегаш ба Грозненски депо пассажирски локомотивай машинисташ. Расписанех тIехьаюсаш йола нитташ поездаш ший графиках леларгйолаш гIулакх вIаштIехьдоаккх цар. Май бетта хьалхарча ткъаь денна тIехьаюсаш хинна поездаш графиках леларгйолаш тIакхеяьй цар.

Кисвера Баку йода № 32 йола поезд графикал тIехьаюсаш хьакхаьчар Минеральни Воды яхача моттиге. Цигара поезд ийца дIабахар машинист Пропин Владимири цун гIонча ВолосовПетри. Город Грозне поезд графиках хьакхаьчар.

Укх деношка Москвера Махачкала йода № 94 йола поезд а цхьа сахьат совгIа тIехьаюсаш яр. Из графиках гIоргйолаш гIулакх дара хьинар кходайзар машиниста Крыликов Григореи цун гIонча Маслов Владимиреи. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча цу машинисташа технически сухала норма даим тIехкхоачашъю. Укх шера 7 тонн совгIа доагор кходаьд цар.

Иштта дика къахьегаш ба машинисташ Крытов Василий, Шпутов Георгий, Беридзе Николай, Дудургов Султан, кхы дуккха бараш.

Г. АНОХОВ.

КЪОВСАМ СОМЛУШ ЛАТТ

Империалистически низаш чугIортар бахьан долаш парагвайски промышленносте эттача хьало ший экономически дIадехарий духьа лоаттабу къовсам къаман хьашташ лорадарца тар ца бича ялийтац болхлой класс. Кхыча -мехкий капитал лорае аьнна правительства тIайийца № 246 йола закон кхоачашдеш хилар бахьан долаш дIакъовлара кхерам тIалатташ я 60 совгIа парагвайски завод.

Моцал чIоагIлуш латт мехка. Улицашка аракхайсаб эзараш болхлой. ТIаетталуш латт налогаш. Парагвая ахчан единица — гуарани — мах боацача яьнай.

ДегIаахара Межамерикански банко Парагвайна качъелла налогови реформай керда план кхоачашъе йолаенна хиларо массе тайпара болча бахача наха (промышленникашта), торговцашта, доахан леладерашта, хIаьта иштта медикий, адвокатий, инженерий, экономистий ассоциацешта а юкъе эгIазал гIоттаяьй. Из проект ше йоашхаш, мистера Раппопорта, дегIаахара Межамерикански банка чиновника, эхь ца хеташ аьлар, «Парагваера керттера проблема — налоташ яц, уж хьатакха ца тугаш хилар да».

1965 шу долалуш мехка чIоагIбелар болхлой, ахархой, студентий, хьехархой къовсам.

Цхьадола масалаш доаладергда вай.

Хоакина Грау текстильни фабрика дIакъовла йийзар, хIана аьлча къилбаседаамерикански капитал юкъе а йолаш йиллача «Пилар С. А.» яхача фирмацара конкуренци лоаеннаяц цунга. 600 совгIа болхлой улицашка аракхайсар.

Къахьегамхоша бартаца а къонахчалца а къовсам лоаттабир предприяти дIакъовлара духьала. Болхлой тIагIортарах цхьа дакъа алапи царна лургда аьнна дош делар правительства. Текстильщикаша, цу решенена раьза ца хулаш, демонстраци йир, укх тайпара лозунгаш а долаш: соцадаь алапи деррига а хьалулда, фабрика юха а хьаеллийла, профсоюзашта паргIато луйла! ДIаболабаь къовсам кхы шер ца бара шоаш тIахьехаш хиннача христиано-социалистически парте викалашка юкъарчал леладайтанзар болхлоша.

«Интернейшнл продакт» яхача американски монополе доалахьарча Сан-Антонио холодильника болхлоша къовсам лоаттабу алапеш тIатохийтар, къахьегамеи вахареи хьалаш тоадайтар духьа. «Форда лига» чу боагIача речникаша дIадех балха ди лоацделга. ХIанз деннеи бийсаннеи 18—20 сахьата болх бу цар.

Укх шера февраль бетта хиннача таксей шоферий забастовко мехка шерра откликаш хьоайир. Из йолаьяр Iаьдалаша полицейскештеи къайлагIарча агенташтеи мах боацаш машинашца лела бокъо ялара духьала протест еш. Стачечникий духьале кагьяр духьа, полицейскеша бокъонаш хьаяьхай 1 500 шофергара. Массане а юкъара забастовка кхайкаьй таксей шофераша. Цар йизза котало а йоаккхаш чакхбаьлар къовсам.

Март бетта хьехархоша дIадийхар массехк бетта соцадаь хинна алапеш дIалулгеи пенсионерий гIулакхаш тоаделгеи. Ерригача латиноамерикански континенте эггара кIезигагIа алапеш эц парагвайски педагогаша. Царгахьа ба мехкарча дуккха а дукхагIа болча наьха безами моральни новкъостали.

Юрташка чIоагIлуш латт ахархой къовсам. Из гуш да цар каст-каста помещикий лаьтташ дIалувцаш хиларах. Масала, лаьтташ дIалийцад Касона, Генерала-Артигаса, Эстеро-Камба, Сан-Хосе тайп-тайпарча районашка а кхычахьа а.

Цу дерригача бакъдараша хьайоах, тха мехкарча наха къовсама керда этап дIайолаяьй. Барт дикагIа вIаштIехьбаьккха лоаттабу къахьегамхоша къовсам, чIоагIъеннай цар цхьоагIо. Американски империализмана духьала лоаттабеча къовсаме керттера дакъа а доацаш, къаман промышленность бахьан долаш къовсам лоаттабер болхлой класс я.

ХIанз, къаьстта а Домининкански Республикана духьала янки империализмо агресси йолаяьчул тIехьагIа, парагIвайцаш дикагIа кхетаде баьннаб «малхбузехьарча демократе», халкъа юкъе «Регресса духьа вIашагIъелла союз» аьле цIи йоаккхаш йолча «Прогресса духьа вIашагIъеллача союза» чулоацам сенах латт. Тха халкъо кхетаду, Парагваера диктатура алхха тIема низаца мара латташ ца хилар. Из дIайоаккхалургьяц цхьан ханна мохк кхыча мехкий доала кIалхарбаккхар духьа къовсам а лоаттабеш мара. Тха халкъа моастагIа къилбаседаамерикански империализм я. Правительство тIаккхув кхыча мехкий корпорацеша деча доала духьала къовсам мел лоаттабераштa. Боабир Парагвайски коммунистически парте Центральни комитета член Вильфридо Альварес Хара, партизанаш Алонсо, Океда, Ривас, Вильяльба, Риверос, дуккха кхыбараш.

Ялх шу совгIа ха я мехка къаман турпал лаьца набахта воалла. Алама хила мегаргдоацача воча хьалашка воал из, кхерам латт цун сина тIа. Антонио Майдана мукъавоалийтилга дIадехаш низ болча дерригдунен боламо деш дола тIахьехамаш дIаэцаш яц демократи. Цунца цхьана набахта веллав цхьаькха денал долаш къовсам лоаттабер — чIоагIа цамогаш вола профессор Хулио Рохас. Политически гIулакхашта лийца боахка бIаьш нах Такумбу тIо оатача каторге ба...

ХIанз тIаэттача халонна кIалхарваргвола алхха цаI мара боацаникъ — мохк бийхка лоаттабу гIабаш дохадар... Дега гоама йола диктатура дIаяккхар духьа цхьан бартаца къовсам лоаттабара халкъ тIахьех тха парте.

Анна-Мария ГОНСАЛЕС.
(АПН).

г. Асунсьон.

Iомае балха керда говзалаш

ХIара педагогически коллектива, дай-ноаной, общественноста декхар да вай къонача доттагIашта нийса никъ хьехара, професси харжа царна новкъостал дара, дика моральни гIулакхаш доахкаш уж хьалкхебара йоакхо елга.

Цкъаза алхха цхьа хIама хоздалара боал кагирхой къахьегама, професси, вахара уйла е. Цхьаболчар дег чу уха уйлаш аттагIа бола никъ лаха гIерташ хул, квалификаци ца хилча а мегаргъя-кх аьле хеталу.

Дика кхетадеш да, берашта къахьегам безаш хургдолаш кхетам бала ца ховш, е бера сенца уйла я, цунна фу дулургда ца эувш бола дай-ноаной болча кагирхой мара цу тайпара уйлаш хила йиш ца хилар.

Кагирхошта новкъостал де деза духхьал квалифицированни къахьегамга гIолла мара бахаргбоацаш нийса никъ харжара. Цу гIулакха даьшеи ноаношеи де дезараш дукха да. Цар ханнахьа зе деза шоай бера малагIча балхаца безам ба а цунна фу хулургда а, професси харжа новкъостал де деза цунна. Юххера а, геттара бакъахьа хургда, нагахьа санна шоаш хержаи шоашта езаеннеи, шоай дега салоIам беши моральни гIулакхашца кхоачамбеши йолча професси хьакъехьа даьшаноаноша шоай берашца даим доккхал а деш, дувце.

Ма ланза даргдоацаш а лоархIаме а дар-кх, берашта массаза шоай дай профессеш езаргйолаши дика лоархIаргйолаши дола гIулакх вIаштIехьдоаккхаделча, хIана аьлча, цунах тийша да геттара лоархIамера цхьа дош къоастаделга — болхлой династеш дIайолаярах дола дош. КIезига моттигаш яц вай бIарчача дезалаша, доккхал а деш, шоай болхлой династи вIашагIъелла а професси ше маярра караерзаяь а.

Масала, Грозне ваха хIанз пенсионер вола Сирикин Федор Романович массаза а мехкдаьттахо волаш, пенсе тIа ваха ха хьакхаччалца йолча хана бурув детта мастер волаш хьавенав. Ший дас лелабаь болх хьал а лаьца, цун воI — Сирикин Иван Федорович 1940 шера городерча № 4 йолча профессионально-технически училище деша а ваха, бурильщика помощника говзал а Iомаеш из йистеяьккхар, тIаьккха «Грознефтеразведка» яхача тресте балха вар цул тIехьагIа тIем тIа а ваха немецко-фашистски захватчикех вай Даьхе лораеш хилар.

1947 шера Советски Эскарера цIавеначул тIехьагIа юха а сий долча мехкдаьттахой мугIараштa юкъе а ваха, хIанз а тIехьа бурув детта мастер волаш болх беш ва из бурув деттача Новогрозненски конторе.

1959 шера мехкдаьттаи химически промышленность дегIайоалаечa дика къахьегама толамаш дахарах Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи еннай Иван Федорович Сирикина. ЦаI хинна Iац из тайпа масалаш.

Болхлой династеш мамогга дукхагIа хилийтара дешага даим хьежа деза. Шоай дай дикагIа йола традицеш йизза хьал а лаьца дIакхухьаргйолаш хьалкхеде деза вай бераш. КIаьд ца луш кийчде деза уж цу гIулакха.

Укх шера республикерча 8 шерарчеи юкъерчеи школашкара арахец Iалаьмате дукха катий нахи мехкарийи. Царна хьалхашка хьайийла я гIишлонхой, химикий, мехкдаьттахой, монтажникий, электрикий, металлистий, пищевикий, продавецийи, машинистий-тепловозникий, юрта боахама механизаторий, дуккха кхыйола профессеш а Iомаеш, шоай дешар дIахо дахьа царна торо луш йолча городской профессионально-технически училищай наIараш.

Уж профессеш цар Iомае тIехъяьнна дикача кердагIа йолча оборудованецеи инструментацеи кийчъяьча дешара кабинеташка, лабораторешка, мастерскешка шоаш Iомадеш дар дIачIоагI а деш, технически творчество, рационализаци, изобретательство дегIайоалаяра боарам боаццаш йоккхий торонаш йолча хьалашка.

Дешархоша производство Iомаю вай республикерча а цун доазонел арахьарча а предприятешка. Ховш мадарра, профессионально-технически училищашка деша багIа дешархой паччахьалкхено барзкъашца, кхачанца, культурно-бытовойи кхычеи гIулакхашца бизза Iалашбеш ба, хIаьта цхьайола профессеш Iомаеш болча дешархошта стипенди а тел. Цул совгIа, производственни практика йолча хана шоай алапех 1-3 дакъа а эц дешархоша.

Деша багIача хана даим медицински тIахьожам лоаттабу дешархошта, цар унахцIено лораю, эшачарна санаторешкеи салоIача цIеношкеи баха путевкаш тел. ХIара шера вай республикерча хозагIа йолча моттигашка унахцIено лораяр духьа лагераш йохк дешархошта, цига уж Iалашбу кхы а дикагIча кхачанца, культурно-бытовой хьалашца, дегI физически чIоагIду.

Кагирхошка шоай профессиональни говзалаш хьахьокха меттел, тайп-тайпарча культурно-массови мероприятешка дакъа лаца а йиш хилийтар духьа царна мел эша хьалаш кийчдаьд дешара заведенешка. Уж Iалаьмате дукха да. «Сакъердаме вIашагIкхетара клубаш», «СалоIача ден клубаш», «Культура школа», «Культура университеташ», тайп-тайпарча жанрех вIашагIъехка художественни самодеятельноста кружокаш, спортивни секцеш, чIоагIа безам тIабодаш йола туристически походаш, экскурсеш, дуккха кхыяраш санна йола керда формаш дешархошта хьаштдолаш а цар чIоагIа лоацаш а я.

Дешара гаьна баларгеи езаеннача профессешкеи хьежжа профтехучилищашка чоалханера профессеш караерзае йиш я кагийча нахагеи мехкарашкеи, хIаьта 11 класс яьккхарий торо я инженерно-технически говзалах цхьадола хIамаш а Iомадеш лоацца хана юкъерча квалификаце професси караерзае.

Вай мехка тайп-тайпарча городашка баха лови болча романтикашта торо лу №№ 4, 5, 8 йолча а цхьайолча кхыча а профтехучилищашка дешархоша Iомаю монтажникий-теплоэлектрослесарий, монтажникий-электромонтерий, машинистий-тепловозникий помощникий профессеш, хIаьта производственни практика йолчеи училища йистеяьккхачеи хана уж балха дIахьежабу Ереван, Новороссийск, Сумгаити, Красноводске, Ташкент санна йолча городашка, уж хургба цига мехка йоккхий гIишлош хьалъеча дакъа лоацаш.

Профтехобразоване училищашка бокъонца профессиональни кийчо яь баьннача кагийча нахагеи мехкарашкеи торо я шоай технически боарам дIахо лакхбе хинна ца Iеш, сайрийнарча школашка общеобразовательни дешар Iомаде а.

Цу тайппара квалифицированни болхлой кадраш кийчъеш йолча профтехобразоване системо долла хIама ду турпалерча болхлой класса сий дола отряд массе оагIорахьара кийчо йолаш болча вай башха-дикача кагирхошца даим йоккха лоаттаяр духьа.

ХIанз массайолча училищашка тайп-тайпара профессеш Iомаекагирхой дIаийбу.

Деша дувла, къона доттагIий, вай республика профтехобразоване училищашка.

В. АХМАТХАНОВ,
Нохч-ГIалгIай республикански профтехобразоване управлене начальника заместитель.

Сурт тIа: № 5 йолча училище деша багIа Дубинин Анатолийи Козлов Викторн сварка яра йола автомат Iомаеш ба. В. Бочкарева сурт.

Дозанал дехьара

АФРИКА ХАЛКЪАША БИАЬ ДУВ

АДДИС - АБЕБА, 25 май. (ТАСС). «Тахан вай белгалдоаккх Африкански ЦхьоагIон хартена кулгаш яздаь шн шу дизар, юхадийнъеннача, кердача, бIарччача, бIубенна йолча Африко ше дунен халкъашта юкъерча арене ялар майрра дIакхайкадаьча исторически ден шн шу дизар», — йоах 25 мае дездаьча Африка мукъаяккхара Ди белгалдаккхарца дувзаденна африкански цхьоагIон Организаце генеральни секретара Диалло Телле послане тIа.

Послане тIа йоах, вIашагIъийнача уйлаштеи дегаштеи, доккхал деши цу цхьан ханна гIайгIа еши белгалдоаккх Африка мукъаякккхара Ди доккхал деш белгалдоаккх из Африкерча деколонизаце процессо шнй низ боабаь ца хиларах, гIайгIа еш белгалдоаккх из миллионаш бола вай вежарий сага йоагIача керттерча бокъонех хIанза а пайда эца йиш йолаш ца хиларах.

Тахан, йоах дIахо Диалло Телле, вай белгалдоаккх колониализма, Iазапа, расизма, дискриминаце эгIазал вай континента букъ тIара цIенъяь дIаяккха кийча йола Африка, ше политически гIулакхашта шнй лоIам тIа ялара реальни маIан хилийтара ше хетаяь йола Африка юхадийнъяр.

Послане тIа да «шоай лоIаме йоацача Африка территореш тIа паргIато бахьан долаш къовсам лоаттаберашка вежарашха дохьийта моаршал» а цар бакъахьара къовсами цар лерхIараши африкански цхьоагIон Организаце массаза а тешшаме а хьаллоацаш» хиларах луш дола дош а, хIаьта ишгта «шоай лоIами адамашта йоагIа бокъонаши хилийтар духьа къовсам лоаттабеча африканцашта моральнии материальнии гIо-новкъостал даьчеи дIахо а деш долчеи дерригача доттагIал долча мехкаштеи нахаи вежарашха луш дола дIайха моаршали баркали».

Тахан, Африка мукъаянккхара Дийнахьа, белгалдоаккх послане тIа, вай цIаьхха а дув буъ, шоай синош дIаденнача африканций вахар зехьа ца дайтар духьа долла хIама де, аьнна. Даькъала хийла африкански цхьоагIо!

КХОХКАДЕННА ЛАТТ ХЬАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 25 май. (ТАСС). ХIанз а кхохкаденна латт Доминикански Республикера хьал. ТIема гIулакхашка диллача, Ассошиэйттед Пресса агентства обозревателa Хайтауэра белгалдоаккхачох, унзаре делхамаш хилар кхерам болаш да из, политически гIулакхашка диллача— кегаре, дипломатически гIулакхашка диллача — Латински Америка дуккхача мехкашцара США дIахора гIулакхаш «толхадар» кхерам болаш да.

Американски пачхаьалкхений организаце консультативни комиссе регенега хьежжа Доминикански Республике «лар тIа дола хьалаш юхаметтаоттадара» хьалхара официальни бехктокхам тIабожабаьб Бразиле, Гондураса, Никарагуа, Коста - Рикай подразделенеех латтача ОАГ бIуний йоккха йоацача контингента. 2 эзар сагага дIакхаочаде лаьрхIача ОАГ цу низашта команда еш хургва бразильски инарал Уго Панаско Алвим. Цун заместителалла хьожаваьв Доминикански Республикера американски бIуний командующи Палмер.

Мадарра аьлча, США аьттув болча тайпара событеш дIахо дегIайоалаелга Iалашдара даькъе хьдда бола лоархIам хьалхагIа а санна ОАГ-а континентал 15-зза хIана дац аьнна дукхагIа долча американски бIунашка бус. ВIашагIкхийттача Штатий хьашташа маяххара хургйола доминикански правительство вIашагIйоллара къайлагIа гIулакхаш леладеш ва къаьсттача гIулакхашта лелаву президента Джонсона помощник М. Банди.

Пентагона зуламе планаш

ВАШИНГТОН, 25 май. (ТАСС). Вьетнамен Доминикански Республикен тIемаш латтача зонашка 108 эзар американски салте ва хIанз, яхаш хоам бу «Чикаго трибуна» тIа цу газета вашингтонски корреспондента У Эдвардса. Цул совгIа, йоах цо дIахо, США 700 эзар салте ва Малхбузен Германе, Турце, Къулбехьен Корее, Окинаве, Филиппинашка.

Пентагона лакхехьа латтача реакционнегIа долча даькъа дагардархьа а хьокхаш, статьяй автор эгIазваха ва Тихи Океана районе латтача американски герзашцарча низий доалахьара тактически ядерни герз хIанзалца Вьетнаме ца дохьийташ лоаттадарах. Из раьза вац иштта Къулбехьен Вьетнама доазоний дIоаххала хIанз а атомни мини доазош дехка ца хиларах.

Эдвардса статьяй дикка доккха дакъа Европерча ядерни стратеге дешашта хетадаь дар. «Бакъ долча» хьаухача хоамаш цхувлаш авторо Пентагонера цхьабола «граждански кулгалхой» бехке бу, американски тактически ядерни герзах Малхбузен Европе пайда эцара уж духьала ба, цу районера США ядерни тактически низ геттара мелбе гIерт, яхаш.

Ишта тIакхухьача бехкашта раьза боацача Пентагона кулгалхоша сихбенна кепа теха араяьккхар Европера США атомни герза низ «дукхагIа хиннаб, кхы тIа дукхагIа хулаш а латт» яхаш йола заявлени. Тактически ядерни герз, заявлене автораша яхачох, Малхбузен Германен Европа кхыча моттигашкен да, «цига дусаргдолаш а да».

ЮХА А ДЖОМОЛУНГМА ТIА ВА САГ

ДЕЛИ. 22 май. (ТАСС). Дуккханей аьттув баьннабац дунен тIа эггара лакхагIа болча Джомолунгма яхача лоама тIа бовла, хIаьта цу хержараштa кхы а ши индийски альпинист тIакхийттав. Цар цIераш йоахаш яц, цхьабакъда, бокъонца ховш да лийрхIача лакхалга — форда тIехен тIара йистача 8882 метрга уж кхаьча хилар, Лаьттан лакхагIча полюса тIа а нийслуш.

Из хилар эггара хьалха нах Джомолунгма тIа баьннача тIехьагIа 12 шу даьннача гIолла. Цу хана а вар уж шиъ, хIаьта царна юкъе — индиец, шерп яхача къамах вола Норкей Тенсинг, цхьабакъда, экспедицена керте лаьтта шоллагIвар новозеландски нокхарий леладер Эдмунд Хиллари.

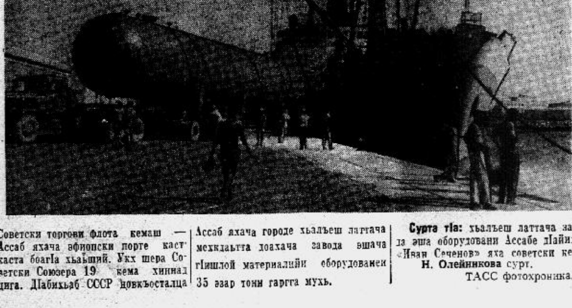
КхозлагIа тохабелча мара караберзабанзар индийски альпиниста ша Джомолунгма. Юххьанца шозза тохабелча аьттув ца боалаш бисар.

ХIанз тIабоалача хана шоай базови лагерь 5424 метр лакхача Iотехар спортсменаша — из 1-ча мае дар, хIаьта тIеххьаръяр, лоаман бухь караберзабе шоаш тIаболалучара яр. Джомолунгма тIа мел бийннарий хинначул дуккха а лакхагIча — 8513 метр. Кхеташ да, бухье валлалца юхейиса 350 метр эггара халагIа хинна хилар. ТIеххьара бIаь метр урагIа тIаводаш диъ сахьат гаргга ха йийзар.

Къоначал дараш дикача хьал тIа ба.

ЧIоагIа цIи хезар цар толама. Джомолунгма керда карабераабаьрий цIерах ловцаш доахаш Iалаьмате дукха каьхаташ даьхкад, цу даькъе Инде Республика президентагара Сарвапалли Радхакришнангарен премьер - министгара Лал Бахадур Шастрегарен а доагIаш.

ХIанз яха хинна экспедици, гучох, тIеххьара яха я. Укх гарггарча шерашка хIаьта а вета а. Из лоаман бухь шнй територе тIа болаш йолча Непала правительства дукха ха йоацаш дийхкад цу тIа вувлилга.

Советски торгови флота кемаш — Ассаб яхача эфиопски порте касткаста боагIа хьаший. Укх шера Советски Союзера 19 кема хиннад цига. ДIабихьаб СССР новкъосталца Ассаб яхача городе хьалъеш латтача мехкдаьтта доахача завода эшача гIишлой материалийи оборудованеи 35 эзар тони гаргга мухь.

Сурта тIа: хьалъеш латтача завода эша оборудовани Ассабе дIайихьа «Иван Сеченов» яха советски кема.
Н. Олейникова сурт.
ТАСС фотохроника.

Массехк шу да МалгIабикерча 6-ча юкъерча школе химикий кружок вIашагIъелла. Дукха мехкарийи кагий нахи ба цунна юкъе дакъа лоацаш. Республикански олимпиаде дакъа лаьца Галушкин Николайи Ушаков Владимири цу группа энтузиасташ ба.

Сурта тIа: МалгIабика № 6 йолча юкъерча школа 8-ча классера А. Галушкини, В. Ушакови, А. Чернявскийи химически кружоке занятешка.

Е. Недеря сурт.

СПОРТ

ВОЛЕЙБОЛИСТИЙ ЯХЬ

Укх деношка дукха нах хул «Динамо» зале. Российски Федераце волейболах хьалхара моттиг къувсаш яхье яьннай цхьоалагIча группа маIача наьха 12 команда.

Шоашца эггара хьалха лайзача «Буревестник» яхача Волгоградерча волейболистел шоззе а котбаьлар вай спортсменаш.

ДIадахача кIирандийнахьа Сочерча «Спартакаца» а шоаех бIубенна лайзар грозненски спартаковцаш. Укхаза а котбаьлар уж шоай хьаьшел.

Ши—кхо ди хьалха волейбол дика ловзае ховш хилар хьахьекхар Воронежерча динамовцашца лайзача ростовчанаша. Кхо парти лайзачул тIехьагIа счет 2 : 1 йолаш совле Ростова СКА-га хилар.

ТIаккха площадка тIа баьлар Грознера спартаковцаши Куйбышевера спортивни клуба «Волга» яха командеи. Ловзар дIадолалушше счет хьайийлар грозненцаша. ВIаштта бархIазза бургац чутехар фусамдаьша хьаьшашта. Счет 15 : 4 йолаш нийшар вай хьаьший. Укхаза а счет 3 : 0 йолаш котбаьлар грозненцаш. ХIанз шин подгруппах хьалха латташ хьабоагIа грозненцаши ростовчанаши.

Вахара образи унахцIенои

СССР МЕДИЦИНСКИ IИЛМАЙ АКАДЕМЕ ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ВАСИЛИЙ ПАРИН

Вахара образ — из шерра кхетаде доагIаш да. Цо чулоац бахача наьха материальнии моральнии хьалаш. Боккъалдар аьлча наьха поведени царна гонахьарча средана еш йола чоалхане реакци я. Вахара образ хьахул чIоагIа лоархIам болча компонентех, цо Iалашду унахцIено лораелга, е ишта а доацаш, лазараш хьахулийт. Вахара кхетаме образ — из эггара тайп-тайпарча лазарашта духьала профилактика кертерачарех цхьа фактор я.

Лазарий къаьстта йола группаш хьа ца хилийтара новкъостал деш малагIа вахара образ я? Тайп-тайпарча лазарий хьакъе из цхьатарра йовзара гаьна латт.

Масала, тахан вайна юкъарча хьисапе довз дега — сосудий система лазараш ца хилийтара вахара малагIа образ хила еза. Цхьабакъда, цунца цхьана вайна Iалаьмате кIезига довз злокачественни керда лазараш кIезигагIа хьахилийтара адамаша малагIа вахара образ лелае еза.

Дега — сосудий система лазараш шерра даьржад дерригача дунен тIа. Из шеко йоаццаш, вай ханарча сага вахара образа башхалонашца дувзаденна да.

Цкъа—дале, бIарчча хьанийцача вай ерригача общества вахаре а хIаьта ишта хIара къаьсттача сага вахаре а чIоагIа лохлу физически къахьегама удельни дозал. Халкъа боахама дерригача доакъошка хулача йоккхачеи зIамигачеи механизаце саг тIа-тIа дукхагIа мукъавоаккх халача а оттавеча а къахьегамах. Из гIулакх цхьа кIезиг-дукха хьалдиза тарлургдола физически культуреи спорти хIанз а кхоачамхиллал шера дегIаенаяц, бахача нахах къона бараш мара цо чу а лацац.

ШозалагIа — дале, вай ханара къахьегам, боккъалдар аьлча деррига вахар а, дикка лакхагIа темпаш йолаш, йоккхий скоросташ йолаш да. Цо, шеко йоаццаш, дуккха а дукхагIа къаьсттача эмоциональни характера тIа оттабу къахьегам, бокха теркам тIабохийтилга, саго шнй бехктокхама уйла лакхъелга дIадех.

Къахьегам шнй оамалга диллача тIа-тIа дукхагIа квалифицированни хул. Производствана модернизаци яро, Iилманеи техниканеи керда карагIдаьннарашка хьежжа касткаста керда технологи юкъейоалаеш хиларо практически дIадоаккх цIенхаштта, даиман хургйолаш оттаьча стереотипах дуккхача шерашка болх белга. Цо болхлочунгара дIадех балха говзал хадданза лакхъеш эргайоаккхилга, кердкерда операцеш Iомаелга.

Цу ерригача фактораша цхьана юхаувз организм физически дегIаухилга. Из духхьала дега шийна Iаьткъа ца Iеш цIий лерттIа лелилга Iалашдеча механизмашта а Iаткъ.

Тренированни волча саго салоIача хана цун хул лерттIа йола лохъаь кертера обмен, гипотони, лерттIа лохъенна минута йола дега объем, изометрически напряжене йIаьхъенна ха, шорттига детталу дог.

Тренированни боацача наьха вахара образ йолча наха физиологически салоIача хана лакхагIа йола кертера обмени дега минутнии объеми хул, каст-кастагIа йола ритм, лакхагIа йола артериальни давлени, изометрически напряжене лоацагIа йола ха хул.

Цу тайпара, физиологически салоIача хьалашка цIий лелара функце боарам тренированни болча наьха лохагIа ба дегIа кIезига леладеча наьха болчул.

Цхьабакъда, цхьа бахьан а дукха е кIезига физически мухь хувцабелча чIоагIа хувцалу положени—тренированни наьха цIий лелара функци тренированни боацача наьхачул гаьнна боккхагIча боарама тIа йоалаш лакхлу. ТIаккха, дегI дукха леладеча наьха организме обменни процессаши цIий лелара функцеши экономно чакхъювл, цунца хьахул эшача хана чехкка еррига цIий лелара функцеш оарцагIйоахилга.

Ишта цу тайпара уж оарцагIъяха йиш хилар боккхача лоархIаме да цIий лелара система лазар ца хулийташ лораяра а, нагахьа санна уж гучадаьлча, уж лазараш дIадахара а.

ЧIоагIа белгалдаккха дезаш да, тренированни боацача наьха процессаш дегIайоагIача парасимпатически система тонус тIеххилара хьакъе цIий лелара нервни система нервно-эндокринни регуляци хувцаялара Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилар. чIоагIа эша дегI лелара активность йоаца вахара харцахьара образ лелаеча, тренированни боацача наьха регуляци кхыча тайпара, лерттIа йоацаш хул. Из хилча нервни система симпатически отдел тIеххиларах хьахила тарлу коронарни недостаточность, гипертони, кхыдола лазараш. Тренировка еш дегI леладаро зе деча фактораштa дега — сосудий система духьал отталуш хилар лакхду.

Дукха ха йоаццаш молекулярни биологена карагIдаьн н а р а ш а, къаьстта СССР медицински Iилмай Академе нормальни патологически физиологен Институте укх тIеххьарча хана даьча балхаша хьахьокх, укхаза болх беш, хетаргахьа, кхы а кIоаргагIен юкъарен механизм хилар.

Ф. Меерсонен цун сотрудникашен даьча тохкамаша хьахьокх, дифференцированни клеткай физиологически функце йIаьххача ханен кхоачамхиллал дикеи болх беш хилча нуклеинови кислотайи цу клеткашка чурча белокийн синтез дикагIа хулга. Органаша чIоагIа болх беча хана физиологически кхоачаенна структураш хьалъюзилга, хIаьта ишта органаша дегI дахьилга, йоккхагIа хинна функци уж йоккхагIа хилара чухь дIа — юха нийсъелга Iалашду дикагIа хулача цу синтезо. Уж тохкамаш дIахо а даро Ф. Меерсонага йиш хилийтар клетка физиологически функценеи цун генетически аппаратаи шин оагIорахьара вIаши юкъера бувзам мишаб экспериментальни ларда тIа бовза.

Клетка генетически аппарата цун функцеца духхьала бола бувзам латт РНК-га гIолла клеткай структураш хьахинна йолча белока генетически аппарата ДНК-ас синтез еш хиларах. ЮхабоагIа бувзам ба цитоплазма чура ядрога болаш бола хоам. Бувзама из лини я функце боарамо клетка генетически аппарата активностана еш йола влияни — функце боарам дукхагIа хиларо шнй ханнахьа а дукхалга диллача доагIача даькъах а белока синтез лакхъеш йола положени Iалашъю. Цунца соцаду структураш кхоачалулга. хьахул функци боконца пластически Iалашъелга.

Цу лахкехьа дийца довзаш дараш организмана физически нагрузкои тренировкои еча влияне механизмага а доахаш, миокарда физиологеи паталоген лабораторе, хIаьта иштта нормальнии патологически физиологе Института биохиме лабораторе сотрудникаша хьахьекхад, хан-ханнахьа физически нагрузкаш (нек дар) хилча хьайбай миокарда синтез дика хулга.

Кхыча дешашца аьлча тренировка еш функци лакхъяро дега генетически аппаратагеи дулха клеткашкеи болх дикагIа байт.

Цул кIезигагIа лоархIам боаца вахара образа компонент кхача а я.

Нийса вIаштIехьбаьккха кхача вахара образа лоархIаме компонент я. Из дош бIарчча а ца дувцаш цун цхьан моментах: саго дуача туха дукхалах дувцаргда аз. ХIанз кхоачам боллаш хаьдда гучадаьннад дуккхача шерашка совдукха хлористи натрий дуаш хилча гипертонически лазари организмага кхоача хлористи натрий цIаьхха чIоагIа кIезигдича физиологически гипотонии хьоадеш хилар.

Кхачанца дуача хлористи натре дукхалаи артериальни давлене боарамаи юкъера вIаши латта бувзам къаьстта гуш ба «первобытни хьалашка» дахача цхьадолча халкъашта юкъе. Гучадаьннад Австралерча аборигений, Греландерча эскимосий, Китая лоамашка дахача цхьадолча племяй, Кунерча панамски индейций артериальни давлени чIоагIа лоха хилар, хIаьта диастолически давлени ртута бIоагIилга 90 миллиметрага кхоачаш йола моттигаш чIоагIа кIезига нийслу. Даьча тохкамаша хьахьекхар, цу дерригача халкъех болча наха дийнахь-бус цхьан саго граммал кIезигагIа, хIаьта дукхагIча хана цун кхоалагIа дакъа мара хлористи натрий ца дуаш хилар.

Уж халкъаш тамашийна эргаш да Японен кертерча гIайрен къилбаседа — малхбоален даькъ тIа уллача Акита яхача префектура ахархоел. Цу японски ахархой Iалаьмате лакха артериальни давлени я, 50—60 шу долча маIача наьха Iай юккъера лаьрхIача 173—90, хIаьта из ха йолча кхалнаьха—169—91 миллиметр ртутни бIоагIилг хулаш. Цу районе юрташка бахача 84 процент болча наьха даиман а хул ртутни бIоагIилга 140 миллиметрал тIех систолически давлени.

Укхаза саг валара керттера бахьан хул хьаь чу цIий доссар. Даьча тохкамаша хьахьекхар, цу районе бахача наха кхачанца дукха тух дуаш хилар, вешта чкъаьрийи баьца даарийи дукха тух доалла консерваш юаш хилар. Кхийнача наха цхьан саго юкъера лаьрхIача дийнахь-бус 20—25 грамм хлористи натрий дуъ.

Цунна гарга ядача районашка бахача, кхачанца тух кIезига дуача, наьха артериальни давлене боарам лохагIа ба.

Организмага совлен тух кхачарах бола лоархIам гипертоне патогенезе бовзаро дIадех дуккхача оагIорахьара тохкам белга. Бакъда, хIанзехь а майрра ала йиш йолаш да дуача туха кхетаме боарам оттабар гипертонически лазара духьал еча профилактика цхьа фактор я, аьнна.

Вахара образа проблема — шнй эггара шерагIча чулоацамах аьлча дунен халкъашта юкъерча медицински общественноста, унахцIено лораяра органий дунен халкъашта юкъерча организацей йоккха терко тIаозаш я.

Цу дешай Iалаьмате йоккха терко ю вай мехка, цудухьа дерригача адамий № 1 йола моастагIа долча дега — сосудашта хулача лазарашта духьал еча профилактика даькъе боккха а лоархIам бола а болх бара чIоагIа хьожаш а синтетически а вахара образ тахка йоагIаш я. (АПН).

ХРОНИКА

Классически советски музыкана пропаганда еш творчески толамаш дахарах а художественни самодеятельность дегIайоалаярах а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика **заслуженни артист** яха сий дола цIи еннай.

Гварде майора **Усвайский** Андрей Иосифовича — военни дирижера.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика **искусствай заслуженни деятель** яха сий дола цIи еннай.

Харлип Павел Бенциановича — Нурадилов Ханпаший цIерахча Нохч-ГIалгIай Пачхаьалкхен драматически театра керттерча режиссера советски театральни искусства даькъе творчески толамаш дахарах.

БИБЛИОТЕКАЙ СИЙЛЕН ДЕКХАРАШ

Нохч-ГIалгIай АССР культура Министерства системерча 270 библиотеке болх беш ва 328 саг. ЧIоагIа къахьег цар шоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара.

Республике дукха я В. И. Ленина вахарах а балхах а лаьца дега тIара доагIаш дола къамаьлаш деш, цун произведенешта хьинаре пропаганда еш йола библиотекаш.

Масала, Шелковской районерча ерригача библиотекаша шерра вIаштIехьдаьккхад В. И. Ленина произведенештеи цун вахара а балха а хьакъехьарча литературанеи пропаганда елга. Из болх чакхбоах абонементе, дешача зале, производственни участкашка десятидворкашка. В. И. Ленин ваь 95 шу дизар дездеш чакхъяьхар укх темаех йола литературнии тематически сайренаш: «Даим дийна», «В. И. Ленин ваь 95 шу дизар дездарга», «Ленински новкъа», «Ильича воашта хьийххача тайпара даха а даха, болх а бе», «В. И. Ленина вахар — кагирхошта бола сийлахь-боккха хьокхам» и. кх. д.

Шерра чакхъяьккхар Урус-Мартана районни библиотеке «Коммунизме вахаш хила кийча волий хьо?» яха диспут.

Из гIулакх чакхдаккха кийчо еча хана шерра пропаганда йора коммунизм хьалъечун моральни кодекса хьакъехьарча литературана, къаьстта а «Коммунизм хьалъерий библиотечка» серех долча книжкашта а еш.

Пайда ийбу республика а района а хьалха латтарех йолча материалех. Гойтара агитаци укх темаех вIаштIехьайоах: «ТIайоагIача ханарча сага духьа», «Художественни литературера коммунизм хьалъечун куц», и. кх. дI. Дешача зале а абонементе а чакхдоах тайп-тайпарча темаех лаьца дола къамаьлаш делга, хозийташ дешилга.

Ка маьхал а ювлаш болх бу Гудермесски района библиотеко. Къаьстта а чIоагIа теркам тIаухийт цига библиографически обзорашта. Уж чакхйоах, библиотеке шийна чухьа а санна, иштта производственни участкашка а. ХIанзалехьа а чакхъяьхай укх темаех йола обзораш: «Коммунизм — из дунен къонал», «Парте керда саг кхетамца кхевеча», «Къоначар дебаду дай деналаш», «Седкъашка водаш латта саг», «Советски литература къона турпал».

Нах коммунистически кхетамца кхебара болх вIаштIехьбаккхара боккхача лоархIамера хилар «Советски литература къона турпал» яха Ерригсоюзни дешарий конференци. Республикерча дукхагIча библиотекаша дакъа лаьцар цунна юкъе.

Республика юрташка, районашка, городе Грозне чакхдаьлар тайп-тайпара книжкаш дувцаш яха укх темаех йола кагирхой диспуташ, дешарий конференцеш: «Фуд коммунизмага долхаш вай дита дезар?», «Мишта хила веза коммунистически общества саг?», «Фуд культурни хилар яхилга?» и. кх. дI.

Шоаш Iалашъеча колхозийи совхозийи декхараш а царна эшараш а дика ховши уж кхоачашдара царна новкъостал деши я Наурски, Шелковской, Шаьла, Наьсарен, Гудермесски районий а МалгIабика города а библиотекаш. Цар пайда ийбу библиотекай балха эрг-эргача формаех, юрта боахама къахьегамхошта долча новкъостала эшача книжкашта дика пропаганда лелаю.

Наурски района библиотекаша шерагара шерага дикагIа хулийташ тоаду юрта боахама болхлой книжкашца Iалашбелга. Шоаш Iалашъеча колхозийи совхозийи производственни участкашка книжкаш дешаш болча юрта боахама хьалхалаттарий конференцеш, вIашагIабеттабалара сайренаш, книжкай обзораш, беседаш, дешилга хадданза массе а хана чакхдоах района библиотекаша.

БIаьстий ювш йола культураш дIаювча юкъагIа библиотекаша кхашкарча станашка вIаштIехьяьхар «Механизатор- Хьувкъам хьа кара ба», «КПСС мартовски пленума решенеш кхоачашъяь чакхъяха!» яха беседаш. Библиотекерча гойтара агитаце белгалдаьхад районерча совхозашеи колхозашеи тIайпа декхараш, моттигерча юрта боахама хьалха латтарий опыт.

Производственни книжкашта пропаганда яра хьакъехьа дикка боккха болх бу Ищерски, Калиновски юртий а Ленина цIерахча совхоза и библиотекаша. ХIанз уж библиотекаш — хIара денна кхашкарча станашка, бригадашка, фермашка хул.

Шелковской района библиотекаша юрта боахама хьакъехьарча книжкашта ю пропаганда цхьана вIашагIхувтт парте Центральни Комитета мартовски пленума решенешта еча пропагандаца. Пленум йисте ма яьллингехь а района библиотекаша производственни участкашка вIаштIехьадаьккхар цун материалаш йовзийташ къамаьлаш делга а уж ешилга а.

Цхьабакъда, дукха я вай республике шоаш наха юкъе деш дола кхетама балхаш кIезига деце а шоай балхах хьахулашдар тоа ца луш йола библиотекаш. Деша дIатела книжкаш дукхагIа хилац, дешараш Iалашбар хIанз а кхоачам боацаш да. ХIара книжка — эшачунга» яха девиз лелаеш ерригаш а яц вай республика библиотекаш. Болх во беш я Ведана, Советски, Ножай-Юрта, кхыча районий библиотекаш.

Республика библиотекаш декхарийла я шоашта хьалхашка латта сийлен декхараш дизза кхоачашде.

Т. ГРИГОРЬЕВА,
В. РАЗГИЛЬДЕЕВА.

ХАЛКЪА ТЕАТР—ЮРТАШКА

Укх деношка Наьсарен халкъа театра коллектив Яндаре хилар. Цхьан актах латта Х. Ошаева язъяь «Ши Зайбула» яха пьесеи Паров Сулейма язъяь «Шийбараш — наьхабараш» яха пьесеи оттайир театро. ЧIоагIа раьза болаш дIа-юха къаьстар гулбенараш.

Цигара яьлча района кхыча юрташка а шурий-товарни фермашка а пьесаш хьокха яхар театра коллектив.

Ш. ГАНИЖЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашарш. 7.10 — «Грозненский рабочийи» «Комсомольское племяи» газетий обзор. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 — Концерт. 8.45 — «ДоттагIал» яха передача (эрсий меттала). 16.05 — Ашараш. 16.15 — «Тха микрофона хьалхашка» яха передача (гIалгIай меттала). 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 17.00 — «Къонал» яха передача (нохчий меттала). 17.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.30 — Миллионаш барий ленински университет — Москвера трансляци. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

Укв: 9.00 — «Вай деной иллеш» яха передача. 9.30 — «Михайловское» яха музыкально - литературни передача. 10.32 — Чайковске струнни оркестра сиринада. 11.42 — Марио Ланца концерт. 19.00 — «Кегара маьрел» яха радиокомпозици. 20.36 — Ашаргара-ашарга яха концерт. 21.20 — Штоколова Бориса концерт. 22.35 — «Бос лепа аре» яха Шолохова дувцар.

Хьажа

Телевидени: 18.25 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.35 — Тахан лоаман колхозе. Репортаж (гIалгIай меттала). 18.45 — Доазон тIа вай массава а часовой ва яха докум. фильм. 19.10 — Телевизионни кердадараш. 19.20 — Музыкальни кросворд. 20.00 — Бийса сатийна хийла шун, бераш! 20.10 — Хьалха латта школа. Кинорепортаж. 20.20 — Республике хьалхара моттиг яккхара дIахьоча яхьа обзор. 20.35 — «Мичав генерал» яха художественни фильм.

Город Грозне, Кавказски улицагIа, 92, яхача гр-кас **Бастырева** Валентина Николаевнас суде деннад город Москве, малая Грузинская 22/24, кв. 411 вахача шнй марагара **Эдисултанов** Алаш Алиевичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Переписной улицагIа, 154 вахача гр-нина БРЕЧКО Иван Марковича суде деннад город Грозне, Калинина цIерахча поселке, Джамбула 1-ча переулке, 7, яха шнй сесаг БРЕЧКО Надежда Ефимовна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Заводской район, корпус 24, кв. 26 яхача гр-кас ГАЛКИНА Людмила Владимировнас суде деннад ГАЛКИН Леонид Петровичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции, 7/84.

СФ02535. Заказ № 3035.